

MIRADOR

SEMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Any I. Núm. 40. - Barcelona, dijous 31 d'octubre 1929

Encara que Briand no continués en el poder, la seva política de reconciliació europea està assegurada.

LA DIFÍCIL LIQUIDACIÓ DE LA GUERRA

Crisi política a França

La caiguda del gabinet Briand va sorprendre a tothom. Tots els diaris anunciaven que la «crisi» parlamentària seria tranquil·la. I no obstant...

Encara ningú no s'explica com va poder produir-se aquest fet. Tothom sabia que el ministeri constituït per Poincaré i continuat per Briand era un gabinet d'afers for-

ARISTIDES BRIAND
el president dimissionari

rant un debat que havia de decidir-se contra el Govern, va ésser objecte d'elogis per part dels principals grups d'esquerra.

Quan es va constituir el govern Briand que ara acaba de dimetir varem dir que, de no presentar-se cap fet anormal, el dotzè ministeri Briand probablement seria el darrer que presidiria aquest home polític. La suposició era molt lògica perquè, un cop ultimats tots els tractats pendents per a la liquidació de la guerra, el mateix Briand creu que són homes nous el qui han de dur a terme la nova política d'una Europa que els homes d'ara hauran posat en camí de reconciliació.

De totes maneres, les circumstàncies han fet molt difícil la conclusió que s'esperava normal de l'actual període polític. Els nacionalistes anglesos, pel conducte del ministre treballista Snowden, varen iniciar, en nom del prestigi nacional, una mena de sabotatge de la conferència de La Haia, que era el primer pas indispensable per a l'aprovació de tots els pactes que havien de sortir del pla Young. Salvat per la renúncia d'unes quantes lliures esterlines, aquest primer escarregat, i tot just nomenats els comitès encarregats de preparar l'execució del pla Young, la mort se'n va endur Stresemann, que era un dels puntals més fermes d'aquesta política, i l'amenaça d'una nova exaltació nacionalista a Alemanya va tornar a posar en perill per uns dies l'èxit de la difícil liquidació. I ara, quan el fracàs del plebiscit dels nacionalistes alemanys contra el pla Young, tornava a posar les coses en camí de solució, la inesperada crisi francesa sorgida poques setmanes abans de donar per acabats els treballs dels comitès, torna a fer anguniosa la sort definitiva del pla Young.

Però deu estar escrit que, malgrat tot, la solució desitjada d'aquest transcendentíssim problema serà un fet. E's anglesos són els primers que, oblidant l'intent de sabotatge de La Haia, es dolen d'un possible apartament de Briand de la direcció

mat amb la missió concreta de gestionar i fer aprovar el pla Young i que, per consegüent, el ministeri havia de dimetir en haver complert la seva missió, cap a Nadal. Briand, en pendre la paraula, va fer-ho observar a la Cambra.

Gairebé ni cal recordar que el ministeri Briand va caure sense debat. Briand, després de fer constar que el seu gabinet havia vingut a resoldre l'afar de les reparacions i els deutes, va limitar-se a proposar el programa dels debats de la Cambra. Quant a la política exterior, proposava que no fos plantejada la discussió fins que el Govern estigués en condicions de poder sotmetre el pla Young a l'aprovació del Parlament. Al·legava Briand que tenia un vot de confiança per a tot el que fa referència a aquesta qüestió.

Els radicals i les dretes, especialment el grup Marin, exigien un gran debat immediat sobre la política exterior del Govern. Els adversaris del ministeri, particularment les dretes, demanaven que França no consentís a l'evacuació anticipada de Renània fins que Alemanya hagués començat a executar el pla Young, o sigui fins que hagués estat comercialitzada una part del deute alemany. Briand s'havia compromès a no evacuar el Rin fins que Alemanya hagués aprovat el pla Young. Tota la divergència del debat, divergència entre el Govern i les dretes, està en aquest punt. Però, de fet, no es va matissar gaire i el debat va cenyir-se als termes de si la política exterior havia d'ésser examinada a data fixa o quan volgués el Govern, o sigui un cop llest el pla Young.

Més interessant que el debat es l'actitud dels partits. Els radicals, els primers d'iniciar el debat, varen fer constar que aprovaven la política de Briand, però que no estaven conformes amb la composició del seu ministeri, el gabinet format per Poincaré, en el qual hi havia elements de dreta. Els socialistes veïent que les dretes, el centre i els radicals anaven a votar contra el Govern, i tement que el ministeri caigués cap

EDUARD DALADIER
president del partit radical-socialista

de la política exterior francesa, que creuen la millor garantia per a l'aprovació del pla Young, que ara consideren essencial. Els alemanys, comprenent a tots el partits de govern, demostren el mateix interès. I els homes que han provocat la crisi francesa, com hem vist, posen per damunt de tota altra intenció la continuació de la política de Briand.

Tot això fa creure que en definitiva la crisi política de França, que s'anunciava tan difícil, s'haurà de resoldre, siguin les que siguin les exigències d'ordre interior, tenint en compte amb preferència i pel damunt de tot la pressió de l'opinió mundial, interessada a acabar d'una vegada per sempre amb l'actual període d'interinitat de la liquidació de la guerra.

Sens dubte per aquest motiu, a jutjar per les últimes notícies que ens arriben, serà Briand qui pendrà la cartera de Negocis Estrangers per poder acabar sense nous entrebancs la seva feina, que és el que hauria tingut de succeir sense la nerviositat dels partits polítics francesos.

Aquesta crisi, però, haurà tingut l'avantatge d'aclarir la situació política interior de França per després de la retirada prevista de Briand. El nom de Daladier, president del partit radical-socialista, i de Paul Boncour, un dels caps més prestigiosos del partit socialista, han adquirit en aquests dies la categoria de President de Consell, amb la qual queden com a indicació dels homes nous que hauran de dirigir la política francesa dins l'Europa reconciliada. Per Paul Boncour és una dificultat la disciplina del partit socialista que acaba de pronunciar-se una vegada més contra la participació en el Govern; però creiem que el prestigi personal d'aquest polític i la campanya que ve fent des de molt temps en favor d'una participació ministerial, acabarà imposant-lo juntament amb el nucli dels seus amics com a representant d'una política nacional que sense oblidar la seva filiació socialista vindrà a tenir una personalitat semblant a la de Briand, que és en definitiva una continuació de la del seu antic mestre Waldeck-Rousseau.

Els dijous blancs

UN CAMP PER CÓRRER

Immancablement cada generació té una especial pruja a manifestar-se de la manera més oposada a la seva immediata predecessora. De vegades, en lloc d'hostilitat, és una indiferència desdenyosa la que hom afecta envers els més acostats antecessors. És un fenomen que es repeteix al llarg de la història i que no ens ha de sorprendre. Amb l'acció del temps tot s'anivella, s'esmoren els cantells i les transicions passen brusquedat, talment que vist el panorama amb uns quants anys, uns quants segles entremig, hom no s'adona que hi hagi solucions de continuïtat, sinó que la transició d'una època a l'altra li apareix més suau, sense gran violència i sense res tallat en sec, sinó amb un entrecreuament intrincat d'influències.

Ara que ja ens separen uns quants anys del segle XIX, tan durament blasmat a principis de l'actual, el que fou anomenat «estúpido siglo» per Léon Daudet, troba els seus amadors i aviat direm els seus panegiristes.

A casa nostra, on solem agafar les coses sense matisar gaire, el segle XIX fou la bèstia negra del noucentisme. Semblava que no n'havien de quedar ni les cues.

Per sort, sembla dibuixar-se una posició més equitativa. No és cap symptoma aïllat, cap extravagància sensiblement curiosa, que un esperit més aviat despert que adormit com el d'En Pere Coromines, senti cada dia una inclinació més forta envers els temps dels nostres avis.

I el millor serà encara, potser, que el reelegit president de l'Ateneu encomani aquestes aficions.

Potser resulta que sabem menys coses del segle XIX que de cap altre, i potser és del que n'hauríem de saber més perquè, fet i fet, és d'ell de qui més directament procedim.

Fa temps enverra, el mateix Coromines suscità curiositats envers les guerres carlistes, tan mal conegudes adhuc pels fills dels mateixos que hi prengueren part o en sofriren les conseqüències, i que tan profunda empremta deixaren en el nostre país.

No solament han estat poc explotades pels historiadors, que haurien d'haver estat els primers d'aprofitar-se'n, sinó també pels novel·listes.

Com que cada u mira les coses des del punt de vista des del qual es creu millor situat, és una cosa que ens crida l'atenció la falta d'interès que gairebé tots els novel·listes catalans han demostrat per les guerres carlistes i en general per tots els esdeveniments de què el segle passat fou tan pròdig.

Se'ns dirà si el que volem és el cultiu de la novel·la dita històrica, i respondrem que no tenim preferències per cap gènere determinat, sinó únicament per la qualitat. I encara afegirem que si la novel·la de temes contemporanis hagués donat una florida realment important alhora pel nombre i per la qualitat, no sentiríem tanta manca per les pedreres de novel·les que resten per explotar.

No perdem, però, l'esperança que les coses canviïn davant dels nostres mateixos ulls. La novel·la — en la amplitud que ha pres modernament, la qual li permet de comprendre gèneres que abans ni existien — podríem dir que, malgrat tenir en compte el que s'ha fet anteriorment, tot just comença a existir entre nosaltres d'una manera com cal, i no com el fruit esporàdic que fins no fa molt havia estat.

Parlar de les causes del seu major cultiu actual, ens duria massa lluny. Volem, de totes maneres, avançar una conclusió, creant unes quantes etapes. I és que, tot i les obres que pugem assenyalar com a definitives o representatives, la literatura catalana moderna encara no ha sortit del període constituent.

C.

MIRADOR INDISCRET

Complint una ordre

Ens ha estat comunicada, amb ordre de publicarla d'acord amb la Llei d'Impremta, la següent carta:

MARIO MATEO

«Barcelona, 22 octubre 1929

«Carta abierta al Director de MIRADOR.

«Muy Sr. mio:

«En descargo de las declaraciones que quisó atribuirme en el último número del jueves, le pido publique la presente como aclaración al insultante suello que se refiere al eminente artista Pablo Casals, personalidad que admiro como la de mayor prestigio musical de España y cuya significación mundial precisariase estar en absoluto desequilibrio para empañar en la innoble forma que quisó atribuirme el autor del embuste cuya responsabilidad recae sobre usted desde que autorizó la publicación sin firma.

«De hoy en adelante será necesario prevenirse contra la hoja que con tanta soltura dirige usted, puesto que no repara en hacerse eco de un chisme con la inconsciencia de un irresponsable.

«Al propio tiempo aprovecho esta oportunidad para poner a su disposición prensa de los principales centros musicales del mundo donde se traducen juicios críticos respecto a mi humilde actuación como director de orquesta, difíciles de superar, lamentando la disconformidad con algunas apreciaciones emitidas aquí con motivo de los Festivales sinfónicos Ibero-Americanos, por cuanto contrastan con aquellos elogios inmerecidos, si así usted lo desea.

«En beneficio del criterio público debería extenderme sobre la conveniencia, en Barcelona, de una revisión formal de valores musicales actuales, pero dejaré para oportunidad mejor el hecho de aclarar cuestiones, así como señalar la intensidad política con que se viene practicando nuestro arte, en perjuicio de la obra artística, que es lo que debería importar por encima de toda idea partidista y mesquina.

«Sin más, saluda a usted

Mario Mateo

Fem constar que sense cap ordre oficial hauríem publicat voluntàriament, si l'haguéssim rebuda, la carta del senyor Mateo, no solament per la seva exquisida correcció, sinó també perquè constitueix un públic tribut de respecte del senyor Mario Mateo al mèrit d'En Pau Casals, que segurament deixarà complaguts l'eminent violoncellista i els nombrosos amics que comentaren aquest incident.

«La Venus sin brazos»

El senyor Federico García Sanchiz s'ha passejat uns dies per Barcelona. Sembla que el divo valencià-madrileny estava molt ofès per la manca d'atencions i de cordialitat que ha trobat aquí. El vèieu hores i hores assegut, tot sol, a la terrassa del Colón. Res hi feia que el cambrer, fent un esforç per crear-li un ambient familiar, li digués «Don Federico». Oh, aquells constants homenatges de periòdics tan delicats com La Esfera i Nuevo Mundo, com els trobava a faltar!

El senyor García Sanchiz va dir a tots els que volien escoltar-lo que publicaria un article a ABC titulat La Venus sin brazos. La Venus sin brazos és Barcelona. Ara que si els braços li haguessin de servir per abraçar cupletistes-intellectuals, ni falta que li fan.

Sigfrid i el sud-americà

Un bon senyor, dretament vingut del mar de les Antilles, d'aquells per als quals Las musas latinas és la màxima expressió de l'òpera gran, va ésser dut a l'audició del Sigfrid al Liceu de Barcelona.

Va passar-se el primer acte d'un son. No va despertar-se fins l'entreacte, i en tornar a fer-se fosc i sonar la música va reprendre la becaïna; i en va despertar el sorollàs que acompanya l'aparició i mort del drac Fafner.

I va obrir els ulls, va mirar l'escena i va exclamar amb veu de son i dolça cantarella americana: — C..., un caimán!

I va tornar a aclucar les parpelles.

Lliçons de «món»

Tothom sap que Francesc Pujols té una veritable dèria amb això de la polidesa: si veu, estant a taula, algú que no s'hi està com cal, l'adverteix tot seguit d'una manera diplomàtica:

— Vagi amb compte que pendrà mal — fa paternalment, a un que es duu a la boca els talls amb el ganivet, com si fos un número de circ.

Tota la gran activitat que desplega en aquest sentit li ha dat fama d'home entès en coses de «món»; de manera que un dia que Màrius Aguilar havia d'anar a la llotja dels Capmany, al Liceu, va preguntar a En Pujols com havia de posar-se.

— Mentre et treguis el barret ja estaràs bé — va respondre-li.

Precisió

En la redacció de contractes és fàcil observar anomalies de tota mena. Però creiem que una de les més grosses és la que es va consignar en el contracte d'una orquestra llogada per a tocar per una Festa major, en el qual hi havia un article que disposava exactament: «Les mitges hores seran de cinc quarts com a mínim.»

Els mèrits de D. Ramon

No es tracta d'aquell «que enganya les criades». Aquest senyor Ramon no enganya ningú del món. Ens referim al Sr. D. Ramon Albó i Martí i a l'homenatge que li és retut dintre del programa de la festa major de Castelltersol.

N'extreiem aquest passatge per a satisfacció dels lectors i edificació de llurs ànimes:

«Varones como el Sr. Albó honran a los pueblos. Por esto la villa de Castelltersol quiere contarle entre sus hijos.

«Nos complacemos en dar algunos datos que prueban lo que dejamos dicho.

«Posee los Títulos de Licenciado y de Doctor en Derecho, con la calificación de Sobresaliente...»

Quina alegria per als seus papàs!

En Morano a Girona

«Don Francisco» Morano torna a estar entre nosaltres.

El senyor Morano, a més a més d'actor, és un home de mal geni. Quasi tothom que tracta amb ell, el tem. Té una veu esquarterada i una mirada melodramàtica esperadora.

Actuant a Girona, decidí no deixar entrar al teatre a cap nen menor de cinc anys. Un abonat que sempre hi anava amb un menut, en ésser-li negada l'entrada, cridà alt i fort. S'hi apropà el senyor Morano i digué amb veu de baix que canta La Tempestad:

— ¿Qué pasa?
— Que no me dejan entrar con mi hijo.
— Y hacen muy bien.
— Yo siempre he entrado con mi hijo y ahora entré.
— Pues ¡no entrará usted! — va dir amb una veu demònic a En Morano.
— Y usted ¿quién es para privármelo?
— digué l'abonat.
— ¿Yo? ¡Soy Herodes!

«La Inmortal Gerona»

Per cert que essent En Canals empresari d'un teatre de Girona oferí en certa ocasió a Morano un contracte per a un teatre d'aquella ciutat, però En Canals creia que el preu de les butaques havia d'ésser dues pesetes i mitja o tres, i En Morano volia que fos quatre. Per últim En Canals li va enviar un telegrama que deia: «Imposible más de tres pesetas butacas. Digame si acepta. Canals.» I En Morano li respongué amb aquest telegrama heròic: «La inmortal Gerona no verá a Morano, Francisco.» Aquest telegrama el senyor Canals el guarda per al Museu del Teatre.

El silló d'«El mistic»

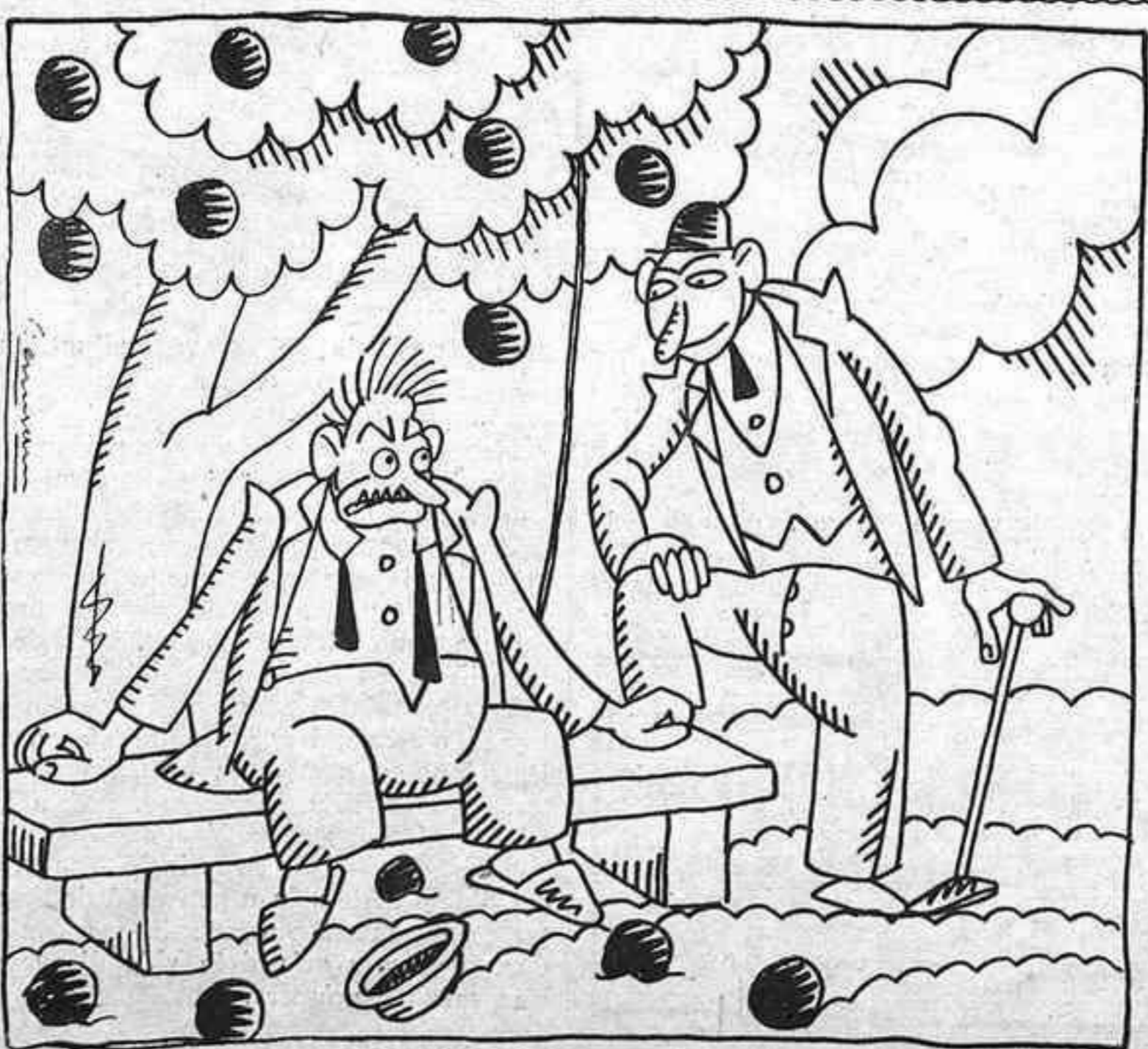
Una vegada En Morano — i aquesta és l'última anècdota que per avui en contem — portava un traspunt tartamut... Representaven El mistic. Com és costum, el traspunt, abans d'aixecar teló, advertí al director si vol veure l'escena per si està bé o falta quelcom.

— Don... don... Fran... Fran... cisco... qui... qui... ere... usted... vvver la... es... cena...?

— ¡Imbécil!... y ¿el illón donde agoniza el personaje? ¿dónde está?

— Es... es... ver... dad... Per... done usted... A ver, que traigan el sillón donde se muere don Francisco...

Diuen que per casualitat no el va matar.

PROBLEMES MUNDIALS

— Ja ho saps que Xang-Su-Liang vol anar a Nanquin?
— Vols dir? Em deixes aclaparar.

Agraïment

Hom va poder observar que, en representar-se el film d'En Dalí en la nostra sessió del Rialto, aquells maristes arrossegats varen ésser acollits amb una gran ovació. Algú ho atribuïa al fet que els esmentats personatges eren interpretats per Salvador Dalí i Jaume Miravittles i ho interpretava com una demostració de simpatia a aquests. Però ara sembla que aquesta tesi és del tot equivocada. Es diu que els aplaudiments foren iniciats en un grup d'ex-alumnes dels Maristes.

L'entusiasme d'un crític

El popular crític de boxa Antoni Vilà, més conegut pel pseudònim de Critias, és un assidu client de Can Culleretes. Sembla que el motiu principal de la seva assiduitat és el fet de trobar-hi un cambrier entusiasta de la boxa que, encara no el veu entrar, ja l'emprèn per dir-li: «Bon dia tingui, senyor Critias. Ja he llegit l'article avui, i li tusta augurament l'esquena».

L'altre dia entre client i cambrier hi havia un gran entusiasme motivat per la notícia que al boxador Flix li havia estat concedit el dret de disputar el campionat del món. El cambrier aprofitava totes les ocasions que se li presentaven per a atansar-se a la taula del crític i canviar impressions. Una de les vegades que va fer-ho l'expansiu Critias va exclamar:

— Es que no me'n sé avenir. Un català campió del món!

Li va donar un cop al braç, que volia ésser familiar, però que evidentment va pecar d'excessiu. Precisament la mà corresponent a aquell braç aguantava una sopereta i el contingut d'aquesta va anar a parar damunt l'americana d'un client, del tot allè al noble art de la boxa i als entusiasmes que provoca.

Elogi

En Francesc Pujols ha fet un elogi ben especial del *Peter's Bar* de Ramon Vinyes.

— Això d'En Vinyes — deia l'altra nit en la tertúlia d'un dels nostres escenaris — és molt bo. Una obra, una obra; sinó que, sabem, m'hi sobra el pare.

Només cal tenir en compte que el pare és el protagonista, al voltant del qual es descabdella tota l'obra.

Els avantatges de conèixer idiomes

Conèixer el major nombre d'idiomes possible hauria d'ésser una aspiració general de tothom. A la llarga, l'home que domina la manera de parlar de diferents països haurà de trobar totes les facilitats per a obrir-se pas. Però fins i tot hi ha ocasions en què pot produir beneficis immediats. Per exemple: els guardes de l'Exposició que tenen un petit sobresou per cada idioma que coneixen.

Però el bo del cas és que hem vist un dels esmentats guardes que ha descobert la manera d'aconseguir aquests augmentos de retribució sense haver d'encaparrar-s'hi gaire. Li hem vist el pit ple de banderetes d'una colla de països: Argentina, Uruguai, Cuba, etc., etc.

Homenatge gastronòmic

En Navarro Costabella és, ara com ara, el recordador de l'assistència a àpats entre els periodistes barcelonins, d'encà que l'Exposició ha estat inaugurada. Tenim entès que són 220. El segon lloc l'ocupa l'Angel Ferran.

Realment és una performance de consideració. Per a premiar-la com es mereix, ja des d'ara se'ls està preparant, per quan es tanqui l'Exposició, un grandios acte d'homenatge que consistirà en un bicarbonat d'honor.

Inspiració

Exàmens a la Facultat de Medicina. L'alumne és interpellat tres vegades pel catedràtic i no contesta ni una sola paraula de res. El professor li diu que ja es pot retirar, però en el precís moment que l'alumne es fica el programa a la butxaca, la seva mà topa amb un paper. És una carta de recomanació d'un personatge molt influent, d'aquells que no se'ls pot dir que no. El xicot desplega la carta i la posa damunt la taula del catedràtic. Aques s'hi aboca i la llegeix. De sobte dona un cop de puny damunt la taula, s'aixeca i furios es posa a cridar:

— M'arçese, m'arçese perquè le suspenderia. Si no fuesse porque tiene usted un buen curso...

L'estudiant assegura que no tenia l'honor de conèixer aquell catedràtic, ni de vista.

Sempre n'hi ha que s'emboliquen

Un estudiant ha escoltat com s'examinaven tota una colla de companys seus, i està tot alarmat perquè ell també s'ha d'examinar i no el criden amb tot i ésser ja al capdavant de la llista.

Per fi es decideix a parlar amb el catedràtic.

— Escolti, doctor X**, a mi se m'ha saltat.

— Vol dir que no l'he cridat? A veure, quin número té, vostè?

— El número tant.

El catedràtic consulta la llista. Hi ha uns nombres d'expectació.

— Número tant? Vostè es va examinar pel maig i té «aprovat».

L'estudiant, que està segur de no haver-se examinat, es queda tot sorprès.

— Ah sí? — fa després d'una pausa —. Doncs que m'embolico jo!

Aquelles músiques

Quan totes les potències de l'ànima i àdhuc els músculs es troven relaxats i reposants i tal melodia dels vostres anys llunyans sona a vostra proximitat, una punyència infinita us trasbalsa. Al solter encara més, particularment quan és el piano el desvetllador dels records que van lligats a la cruel melodia demodada: una desesperació callada i infinita us esqueixa l'esperit, i de llàgrimes devieniu hidròpic. Aleshores sembla que el món no té solta i que mai hauréu conhort de tanta desolació!

Cèlibat, Cèlibat... Tout n'est que cèlibat!

Així resa Jules Laforgue, poeta del spleen, al qual cito de memòria. Per raó d'aquestes traidores melodies de *saudade* tants minyons es reclouen en la carrera eclesiàstica i tantes noies s'enclaustran a perpetuitat.

La bona música no sol pas desvetllar aquesta mena de sentiments d'alegia i desolació; quan ella punyeix ho fa amb una altra punyència, una punyència que en lloc de deprimir exalta, àdhuc en l'alegia. Això ho deu fer que tot el que més o menys inconscientment tradueixen de llur època aquestes melodies demodades és un tros de vida viscuda per nosaltres, uns sentiments que només nosaltres, la gent d'un moment determinat, sentim i interpretem, i que els nostres successors no podran mai comprendre tan intensament com nosaltres. D'altra banda, el que d'aquell moment irremissiblement perdut tradueixen les melodies demodables no és sinó el superficial i banal, allò convencional, les aficions i il·lusions lligades i deslligades al marge dels sentiments fonamentals i eterns; i aquests són els que interpreta la música bona, la que els nostres successors comprendran sempre tant o millor que nosaltres mateixos. En la revifalla de les melodies passades de moda hi ha doncs quelcom de funeral o bé quelcom en descomposició orgànica.

A certes hores de gran receptivitat psíquica aquestes melodies ja ens punyien sistematicament, quan encara no eren demodades, quan resplendien de joventesa i novetat, quan nosaltres encara érem infants. Ens punyien, per exemple, en aquella hora de traspàs de la vetlla al son, quan en havent sopat, ja acotxadets i ben encomanats a l'Angel de la Guarda, la germana gran desgranava al piano *En Revenant de la Revue*, aquella cançó vestida amb *polisson*, equidistant de la *Madelon* i de *Tipperary*, i que explica el nostre planeta en aquell precís instant que el general Boulanger passava triomfalment bo i muntat a cavall pels bulevards de París. Nosaltres aleshores érem pàrvuls que no sabíem res de les conquestes amoroses del *beau général*, ni del tron de França que els papas de mil mairausas i pangalos oferien a: senyor Boulanger, ni de la cocota que tantes baixeses havia d'infligir a aquell semi-rei dels francesos, ni de la guerra gran i el seu *régisieur* Guillelm, ni molt menys de Casement, del batlle de Cork ni de llur *Tipperary*. Però quan, en trencar el son, la cançó del *cocotisme* bèl·lic venia al través de les parets i cortinatges a ferir lleument les nostres oïdes puerils tot ens estremien pels presentiments que aquell teclat destilava en el nostre esperit terriblement despert d'ensomni. D'una fàisó resumida i inenarrable preveïem tot el que encarnava aquell himne a Boulanger: *L'île des Pingouins*, les mànegues de pernil, la guerra de Cuba, el tsar de Rússia, Ravachol, la guerra gran, i sobretot en quanta de manera *En Revenant de la Revue* i tot el que aquest cant encarnava i anunciava havia de devenir passat de moda: mústiga, polsosa, descolorida expressió de fets, d'anhels, de vestits, de gestos, d'idees, de gustos que un dia semblaren la darrera paraula, l'Evangeli de la nostra humanitat — per no dir una tan migrada paraula com la nostra *societat*. L'infant s'adormia com agonitzant de decoratament, amb la certesa que el piano ens parlava del temps irremissiblement perdut que encara ens calia viure.

Si aquestes melodies anorreadores les ous, solter, en una tarda de diumenge i et pervenen del veïnat, ofegades, llunyanes, al través de les parets de maó, subtils i perfectes i conductores dels sons líquids del teclat, aleshores el desonhert és major; potser perquè les sentim com des de l'enterrament, com un bruit apagat d'un món que ja no és el nostre. Si, tot fent un esforç sobrehu-

man tractem de reaccionar contra l'encanteri i ens aboquem al balcó per tal de cerciorar-nos de la nostra existència ben terrenal, el carrer desert i atònic ens torna al dubte anguniós d'una mort insepulcra. Un xiscl de *raspes* endiumenjades o l'altre xiscl rabent de l'orenetta no són pas per a retornar-nos, sinó ben al contrari, per a subratllar el silenci o el crepescle que potser mai més no tramuntarà.

Si, emboatat per les catifes i els cortinatges o pels anys perduts, el piano ens trameta la melodia moribunda del *Carnaval de Venècia*, o si per cas és la caixa de música la que regalima les notes de la seva lira de vidre, i a empentes i rodolons ens redona l'ectoplasma de *Les Cloches de Corneville*, aleshores revivim, com Proust en la seva darrera visita al saló Guermantes, una vasta zona de temps perdut — oh! perdut, perdut, perdut!... El nostre afany creixent de possessió i de certitud braceja vanament en la buidor i no pot copsar ni mitja tan sols d'aquelles certituds tan certes; certituds que foren, que encara són, perquè encara les veïem rediuides i presents... Però que no sabem on són, ni si són certament o bé si són fallaciosament — que també la fallàcia és quelcom.

I aquesta buidor ens fa morir sense occirnos; ens fa sofrir en totes les potències de l'ànima, i res no és palliatiu al nostre sofrir de solters irredimibles en un món on tot és solteria o divorci. Ens sembla que només en el passat hi ha solta i que si podem retornar a aquells moments que ens evoca la melodia demodada exiríem de les tenebres per a entrar en Paradís resplendent.

Els homes moderns, els qui sempre ens anomenem moderns, aquells homes que ara fa cent o tres cents anys s'anomenaven eixeridament *homes d'avui dia*, els homes que d'aquí mil anys s'anomenaran també *homes d'avui dia*, es desficien per a renovar-se i davançar el temps, per a descobrir sens treva noves coses i relacions de coses. I sempre, sempre, sempre, en arribar a un cert tombant de la vida llur, quan ja han descobert una bona quantitat de coses i relacions, quan ja s'han renovat copiosament i han davançat el temps de manera considerable, o de manera que consideren considerable, vet aquí que de sobte la melodia emboitada ve a sobtar-los al través dels anys o de les parets i els precipita en un pregon enyor del temps vell, del temps que aleshores apareix irremissiblement perdut. Sembla com si el temps passat es descobrís de sobte virtuosament enfront dels ulls del temps futur; o com si en aquest esdevenir ja no hi trobéssim res a descobrir ni cap motiu de renovament.

I és que l'etern home d'avui dia és justament l'home que desconsidera o ignora el present, l'home insensible al present de cada segon que el pèndol del rellotge va lleçant per a la seva inapetència. I el present és justament el millor de l'Univers, la veritat i la certesa eternes, la substància del món: és la veritat de la vida i de la mort — doncs la mort té també la seva realitat lleçada a segons ja a milenaris, realitat potser encara més palpable que la realitat del viure: de la mort venim extraordinàriament, inexplicablement, armats per a la vida; i a la mort retornem una mica més experts.

Per raó d'aquest saber viure sempre en temps present l'home muntat val present es troba tothora disposat per a entrar — per a entrar, ço és: des del defora! —, sense titubejar, a la mort. El present té l'enyor i l'esperança al puny: té la fe, l'esperança, la caritat i les bones obres del catolicisme, i les té per a donar i per a vendre; o bé, simplificant, posseïx l'esperança i les bones obres a desdir. Perquè fe i esperança són una mateixa noció, i caritat i bones obres són accions de caràcter idèntic. Sinó que la fe i la caritat són respectivament noció i acció d'inferior condició, són, com si diguéssim: esperança i bones obres per a ús de negritos. Els negritos són certament tan homes com els anglesos, posem per cas; per això hi ha tants negritos entre els súbdits de Sa* Graciosa Majestat. També potser per aquestes mateixes raons l'actual *revival* catolista coincideix amb l'engrescament per l'art dels negritos.

JOAN SACS

UN CASINO A BARCELONA?

Hem trobat una sorpresa en el darrer número de *Moderne Bauformen*, que dedica una gran extensió a l'exposició de l'Escola d'Arts de Viena. Segons veïem, un dels projectes exposats és un «Model per a un Casino a Barcelona», obra d'Emil Volmar, deixeble d'Oskar Strnad.

La maqueta que acompanya els plans és

la representada pel gravat adjunt, inspirada, com es veu, en les tendències arquitectòniques actuals.

Hem dit que havíem tingut una sorpresa i ens pensam que els nostres lectors — almenys llur gran majoria — també la tindran, perquè per més que ens hem basquejat, no hem trobat ningú que ens pogués informar sobre si aquest projecte compta amb algunes probabilitats de realització o és simplement — i potser això és el que s'acosta més a la veritat — un treball d'escola, i el seu autor s'ha fixat en Barcelona, el nom de la qual ara sona per tot degut a l'Exposició, com podria haver triat qualsevol altra població.

Segui com sigui, en principi, no trobem res d'objectable a la construcció de l'esmentat projecte; al contrari, la veuríem amb gust, i encara més si la vida d'aquest casino resultés pròspera.

Històries de forasters

Arriba un moment que els forasters, morts de peus, capolats de tant anar amunt i avall de Montjuïc, d'admirar coses i més coses, arriba un moment, que diuen:

— Bé; potser ja fóra hora que anéssim a dormir...

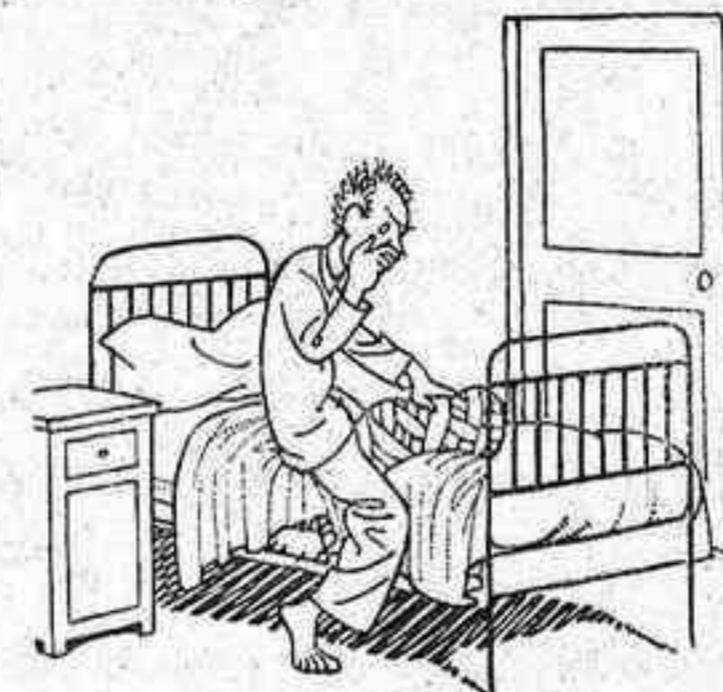
Això sol passar entre una i dues de la matinada. Es l'hora tràgica del foraster. Visita un, dos, tres, quatre... quinze hotels: enlloc no hi ha cap habitació lliure.

Què fa el foraster? Per començar, es desespera. Després, fa un va-i-tot d'imaginació i cerca una solució heroica.

La troba? No la troba? Es el que veurem en les historietes que segueixen.

EL SENYOR DE GIJON

Igual que el senyor de Huesca, el senyor de Gijon va arribar a les tres de la matinada, en un estat deplorable. Cap allà un quart de quatre, va tenir una idea lluminosa: «I si anés a dormir en una clínica? Molt serà, però exit que tingui, que avui no hagin enterrat algú... Sempre hi haurà un llit en vaga...»

Tal dit, tal fet. Vint minuts després, el senyor de Gijon parlava amb el metge de guardia d'una clínica.

— Faci's càrrec... li deia aquest — que, sense estar malalt, no el podem admetre. Això no es un «meuble»...

— Evidentment, però vostè també ha de comprendre que si no tinc cap malaltia per oferir-los, la culpa no és pas meua...

Finalment, després de discutir molta estona, el senyor de Gijon va ésser admès en qualitat de malalt aficionat. Es va adormir com una soca.

Va despertar-se molt tard. La cambra estava plena d'unes olors tot estranyes. Als peus del llit, una senyoreta vestida de blanc el contemplava amb un somriure maternal.

— Ho veu com no l'hem fet patir gens? — li va dir.

El senyor de Gijon va sentir una sensació d'angúnia. El cap li feia molt mal, però el que el neguitejava, sobretot, era un dolor tot especial a la cama esquerra. Va aixecar els llençols per mirar de què es tractava, i...

Breu: es tractava d'una lamentable equivocació, un petit error de números. Els metges, en lloc d'operar el client del quarto 24, havien operat el del quarto 25.

El senyor de Gijon va trigar dos mesos a poder sortir de la clínica. En honor a la veritat, cal dir que el preu que li van cobrar no era gens exagerat. Tres mil pessetes, i bon profit.

Un cop instal·lat ja al tren, a punt de marxar cap a casa seva, un venedor ambulat se li va acostar a la finestra del vagó i li va dir, amb veu insinuant:

— Apa, no se'n vagi sense adquirir un record de l'Exposició de Barcelona...

EL SENYOR DE TOULOUSE

El senyor de Toulouse es va trobar, naturalment, que tampoc sabia on anar a parar amb la seva còrpora i els seus bigotassos a la borgonyesa. En darrera instància, va apellar a allò que ell en deia el truc del taxi.

Es va acostar a un xofer i li va dir:

— Mireu; no sé on anar a dormir. Així és que em ficaré en aquest taxi. Vós l'atureu allà on us sembli, i demà al matí, cap allà a les deu, ja em fareu un crit.

El xofer no es va pas entusiasmar amb la idea. No li convenia de tenir el cotxe parat, perquè en aquestes condicions, el marcador rutllava amb molta més lentitud.

— El que vostè em proposa — va dir —, no em surt a compte. Si vol dormir dintre el cotxe, vostè mateix, però el cotxe ha d'estar corrent.

Que sí, que no, que gira i que tomba, el senyor de Toulouse no va tenir més remei que avenir-se a la proposició del xofer. Es va ficar al cotxe a dos quarts de quatre de la matinada, i no en va sortir fins a dos quarts d'onze. L'excursió va ésser realment interessant. Passeig de Gràcia, Diagonal, Diagonal, Passeig de Gràcia, Passeig de Gràcia, Diagonal, etc.

L'aventura del senyor de Toulouse, és, fet i fet, el que més s'assembla al tràgic destí de l'ànima en pena del Comte Arnau.

EL SENYOR DE VICH

El senyor de Vich, va pensar: «A mi no m'atraparan pas...» De manera que va portar una recomanació del canonge Collell, la qual, segons sembla, li havia d'obrir totes les portes. Va anar a parar a les oficines del Turisme, i un empleat li va dir:

— Tots els hotels de Barcelona estan completament plens. No es desanimi, per això. La nostra feina és organitzar, atendre, protegir. Vostè dormirà; vostè dormirà en un llit. On? Ah! fillat, això sí que no li puc dir... Ja veuríem. Un hotel de la vora de Barcelona: Vallvidrera, Montcada, etc.

A l'hora convinguda, el senyor de Vich es va presentar a les oficines.

— Veu? — li van dir —. Ja li hem trobat hotel... Fiqui's en aquest cotxe i l'acompanyarem.

Evidentment. Després d'un viatget més aviat llarg, el senyor de Vich va desembarcar a l'entrada d'un hotel. Anava tan mort de son, que ni esma va tenir de preguntar on era. Fins l'endemà no se'n va donar compte.

El senyor de Vich, gràcies a la perfectíssima organització de la societat de Turisme, havia dormit a... Ripoll.

L'APERITIU

Arqueologia i vi negre. — L'altra nit era a Vilafranca. Aquesta població té un dels noms que omplen més la boca i el cor. Quan un pronuncia el mot «Vilafranca» pensa fatalment en una llenca de terra grassa i compacta, tota florida de pedres rànies amb mitres de bisbe i amb botes de vi. Us ve a l'orella la cançó de Sant Ramon Nonat, que deuria ésser un home amb la barba despenada, amb uns ulls plens de teranyines de sang i amb un cor ample carregat de misteri i de sucre com una viunya ajugada al sol. Penseu amb el bisbe Torras i Bages, fill de Vilafranca com Sant Ramon, amb aquella cara immensa de pagès de tragèdia, amb unes celles i un nas i una boca que es barallaven per veure quin d'aquests tres elements del vostre humà donava el do de pit de l'exuberància. Penseu amb el bisbe Morgades, polít, sense un gra de pols a la sotana, fred, reverencios i arqueològic. Penseu amb altres homes més bisbes que els bisbes, com aquell monstruós Milà i Fontanals, que li deien la «balena literària» i anava per casa seva amb una camisa de color de menta, uns elàstics impossibles i unes calces descordades; que estava voltat de puces i de llibres antics i posava com a senyal del punt de lectura el primer que li venia a la mà, i tant podia ésser una estampeta de Sant Magí com una arengada autèntica.

Aquesta Vilafranca gloriosa, teològica i reaccionària representa un dels solatges més alcohòlics de la nostra cultura i la nostra tradició.

Respirant aquestes coses jo em sento tranquil del tot i m'hi trobo com el peix a l'aigua. Per això m'agrada tant passar per aquests carrerons impossibles que cenyeixen les costelles de la catedral de Vilafranca. Aquests carrerons semblen fets amb la mala intenció de premiar el fetge de la majoria dels mortals; a mi no sols no em premen el fetge, sinó que em fan respirar un aire dens de cementiri en ebullició i de celler en calma. Aquest aire és més sa i més fort que aquell que es va a caçar dalt de les grans muntanyes pelades.

Pujant pel carrer de Sant Bernat i sortint a la plaça de l'Oli, trebo a Vilafranca un d'aquests llocs que us fan sentir que això d'haver nascut a Catalunya té una gran importància.

Es la una de la nit i no hi ha una ànima, les pedres de les cases pidolen amb una veu de fred romàntica i vergonyant. S'ha de confessar que aquestes pedres tenen la seva força. En un angle hi ha la casa del rei Pere el Gran; aquesta casa se la veu perquè de tant en tant li agradava beure uns quants gots de vi del país, i li agradava parlar amb els freres i els pagesos, i passar una estona de confiança amb alguna vídua de gran presència, perquè les vídues de Vilafranca des que el món és món han tingut fama de posseir els braços ondulants i perfumats de roses.

En la part baixa d'aquest palau, abans hi havia xivarri de cavalleries i senyors amb barret de plomes, és possible que de tant en tant saltés una ganivetada; ara no hi ha res més que un café, mig café mig taverna, que en diuen a cal Noi-Noi. Aquesta paraula repetida fa pensar en un llunyà riu asiàtic.

El sostre de cal Noi-Noi és baix i tot gasta una pintura d'ala de passarell. Encara que sense gens de truc ni d'intenció, diríeu que és una taverna parada pel turisme sentimental.

Darrera del taulell domnen mitja dotzena de botes estibades. A la paret, damunt de les botes, hi ha tres quadrets: són tres cromos visitats de mosques. Dos representen dues belleses picants de l'època del polisson; el tercer, que és el del mig, representa el papa Lleó XIII. La presència d'aquest príncep escardalenc passa desapercibuda de la resta de la taverna. Les taules i les cadires són com les dels escenaris on es representa *Cyrano de Bergerac*; fa seixanta dos anys que en un recó de cal Noi-Noi hi ha un ram de flors artificials delicadíssim. Les pintures d'Odilon Redon són l'equivalent únic d'aquest ram de flors.

En aquesta taverna hi havia anat molt un home pintoresc del país que li deien el «Notxes». Aquest home ja és mort, però la seva ànima ha quedat penjada al sostre. Conten que quan tocava la una al rellotge de la catedral es posava la mà al clatell com si li haguessin tirat un roc.

Ara hi ha altres ànimes amables que juguen al canari, hi ha el Xeripitu, que pesa cent quaranta tres quilos, que va mig vestit de tartaner i porta una gorra de vigilant, perquè abans feia anar dretes les orelles de les mules i ara passa les nits contant històries, anant a cercar la llevadora si es presenta el cas, i mastegant l'aire fred que engrega l'arqueologia de la plaça.

Entre els habituals, un tortosí sec toca la guitarra i diu com aquell que vol i dol unes quantes havanerres del repertori antic.

Tot això s'empassa deliciosament amb una mica de café negre, amb una copa de conyac i la conversa del fill de l'amo, profundament esportiu, amb un suèter de color de pela de llimona.

Aquí la gent canta poc i juga sense fe, però hi ha tracte familiar i l'establiment no té hora fixa per tancar les portes. Això fa que les persones sensibles sempre deixin la cadira de cal Noi-Noi amb una punta de tristesa. Jo, quan trobo un lloc així, no me'n sabria moure mai.

La confluència precisa de l'arqueologia i el vi negre es perd en els recons de la població tocats de cartells de cinema, en la Rambla mudada i opulent, en el confort amable del casino; és per això que els nervis ens fugen cap a la plaça de l'Oli, cap al gust de les mitres i de les botes rànies.

A quatre passes s'aixeca una muntanyeta sense pretensions, tota cosida de vinyes. Darrera d'aquesta muntanyeta hi ha una llenca de mar una mica adormit i una mica garranyeu, que ara és lívid i mort com un cristall de sulfats de coure.

JOSEP MARIA DE SAGARRA.

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà

Advocat

Balmes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

GRAVATS TIPOGRAFICS • BADAL I CAMATS • París, 201. Telèfon 74071

Banyeres Cardona. Vergara, 1

PERE COROMINES

Pere Coromines és el president de l'Ateneu Barcelonès, i és un president presidencial. La seva vida, tota d'activitats en zigzaga, l'ha convertit en un pomposo personatge de novel·la i de llibre de memòries colorit, espitregat i ple de salsa. Pere Coromines és presidencial pel físic i per l'història. La còrpora d'aquest jurista, economista, poeta, polític, novel·lista, filòsof i cul de café tot d'una peça, fa pensar en la magnitud imponent dels grans antllops africans. Té alguna cosa de la lentitud dels rumiants, de l'aplom dels rumiants, en el seu nas, en el seu bigoti, en el seu abdomen i en la reixeta de cabell platejat que li dissimula la calba. També si voleu la figura de Pere Coromines fa pensar en un gran pagès del pla de Barcelona que no li toca gaire el sol, i es passa l'estona fent la manilla i arreglant el món.

I això de la manilla és un dir, perquè aquest home tan del país, amb un plec tan desesperadament casolà i de bona jeia, treballa com un negre i li sobra temps per tot.

La seva història pública comença a Montjuïc amb un espetec de coses que fan esborronar i ara s'atura a la cadira presidencial de l'Ateneu, i en un seient d'aquells tous que gasten les persones importants, en un lloc tan important com és el Banc de Catalunya. De Montjuïc al Banc de Catalunya hi ha tota la història més viva, més desguitarrada, més somia-truites i més apassionant d'aquests darrers trenta anys. Coromines no s'ha adormit ni un moment. Ha anat al Municipi, ha anat al Congrés, n'ha tornat, hi ha tornat a anar, ha assistit a les acrobàcies polítiques, als moments de llàgrimes, de cops de puny i de deliri, sempre amb la gran bona fe, i amb el punt dolc entre el somiador i el realista.

Al costat d'això, hores mortes o hores vives al despatx dels altres, manejan el problema econòmic i tots els altres.

Al costat d'això una columna de llibres, d'articles, de memòries i de discursos que s'enfila fins al sostre. Tots els moments de la seva vida, totes les coses que s'han posat en contacte amb el seu esperit han deixat rastre a la seva ploma. I Coromines no ha deixat res per verd; l'història natural del seu cor, de la seva moral, de la seva religió, de tot el que ha menjat, ha respirat i ha patit, ell ha procurat clavar-la sempre en un camp de lletra impresa que no s'acaba mai.

Cap esperit tan originalment políform no podriem presentar els catalans d'avui com el de Pere Coromines, i de la seva obra es desprèn un perfum de simpatia, de cosa preocupada, però que tira al dret sense vacil·lació amb una sinceritat absoluta.

Fa pensar, Coromines, en aquells humanistes herètics dels temps de les guerres de religió, que es menjaven una gran sopa d'ametlles, que tenien un hort i un gos com un lleó, i es passaven hores i hores preocupant-se de tots els problemes humans i divins, cercant tres peus al gat i escrivint llibres imponents carregats de suc i d'experiència.

Quan semblava tot ell engolit per les qüestions econòmiques, després d'haver pu-

blicat obres com *El sentiment de la riquesa a Castella*, que diuen els que hi entenen que és un llibre definitiu, Coromines se les empen amb la moral i la religió i amb els problemes més primilats de l'esperit, i fa com aquell que diu un examen de consciència amb aquell llibre dels *Jardins de Sant Pol*.

I després d'això, amb una fuga juvenil, s'emprèn un treball literari de primera força i comença a engegar novel·les com *Silèn*, com *Pigmalió*, com *Les llàgrimes de Sant Llorenç*, d'una potent ambició i d'una riquesa d'esperit i d'imaginació desacomunades. I això no és res encara, perquè Coromines té cinquanta mil plans a realitzar i cinquanta mil llibres a escriure.

Si és president de l'Ateneu, fa de president en cos i ànima, es preocupa de tot, va

PERE COROMINES

filant i perfilant noves orientacions, proposa un pla i el realitza, i es mira la presidència no com una medalla penjada al coll, sinó com una activitat més.

A Coromines li agrada enraonar en els banquets, com li agrada contar coses a les penyes; de vegades aquest orador ha trobat un to de veu just i personalíssim, hi ha moments que totes les seves qualitats i defectes el traïen i hi ha moments que li fan d'una nota plena de grandesa de vida i d'emoció.

Coromines és, a més a més, un home simpàtic i un bon home, qualitats que no acostumen a sovintejar massa. Té nou fills sans i forts, i ell mateix gasta una salut i una gana que li fan honor.

Li agrada córrer món, i l'espectacle dels paisatges i les ciutats l'engresca com a una criatura. És dels que no savorreïxen ni posen mala cara i de tot en treu un profit espiritual per la conversa i una mica d'oli i una mica de sal per amanyar les lletres que escriu, petites i polides com potes de formiga.

Als estius, a Sant Pol, porta una gorra de visera, enfonsada fins al nas, i es passa el dia escrivint com un desesperat; a les nits va a xerrar amb l'Amadeu Vives; de vegades juga una mica a cartes amb els mariners, i els va traient de la llengua, com aquell que va traient peix de les malles, un grapat de xafarderies suggestives, que de vegades el fan somiar i de vegades el fan somriure.

J. M. DE S.

L'art i la democràcia

Hi ha una tesi conservadora, segons la qual l'art, quan es posa en contacte amb les multituds, tendeix a degenerar, a enterbolir-se. L'art, segons aquesta teoria, és una mena de flor d'estèp, si no nascut, almenys criat i fomentat a l'escalf dels palaus dels reis i dels prínceps, dels papes i dels cardenals. I així avui encara, en les seves manifestacions més delicades, no pot passar-se dels Mecenes magnífics o dels Estats esdevinguts Mecenes.

El teatre no escapa a aquesta llei. Així a França, Lluís XIV i els seus cortesans estimularen la creació del teatre francès i l'eclosió dels genis de Molière i de Racine. En canvi, les multituds gregàries de l'endemà de la Revolució/francesa fomentaren el melodrama sentimental i sanguinari i les absurdes novel·les de fullat. I així mateix, les democràcies de la post-guerra, amb un idèntic sentimentalisme barrejat de somnis de plaer i d'ambicions de riquesa, esperonen la producció del cinema i la creació d'aquesta fil·la artística—en la qual juguen milions de dòlars—del film sonor.

El procés no s'acabarà ací, si volem examinar aquest tema ni que sigui lleugerament, per peces menudes. L'enriquiment d'aquesta democràcia, cada dia més poderosa—i en alguns països omnipotent—, ajudada pels progressos de la mecànica—ha "degenerat" encara moltes altres coses. Per exemple, la pintura i la música, amb les seves imitacions, de vegades simiesques, de la fotografia i de la gramola. I no diguem res de les arts aplicades i sumptuàries, amb la substitució del treball manual de l'artista pel de la màquina.

I tan enllà han anat aquests derivatius, aquestes falsificacions, tan han entrat en l'ànima i en el gust dels seus consumidors, que tenen ja poemes que les canten i teoritzadors, més o menys brutalitzats per l'esport, que les defensen.

Ara bé: i això és un mal? Jo sincerament crec que no. Tot aquest art o pseudo-art, mancat de personalitat i d'esperit, ha satisfet la necessitat de somni d'una part de la humanitat que abans se'n veia gairebé absolutament privada. Ha posat al seu abast una mica de bellesa o de vaga il·lusió de bellesa. Ha posat a molts en camí d'apreciar l'art veritable, de sentir la més pura emoció de la beutat.

Hi ha qui comença a llegir Ponsou du Terrail i acaba per llegir Gide. Hi ha qui comença per aficionar-se als bells objectes estandaritzats i acaba per tenir un museu d'objectes preciosos i únics. I no coneix, en canvi, que s'hagi mai aconseguit cap procés a la inversa.

Cert que avui potser Molière, el mateix Molière, malgrat el seu popularisme, seria xiulat per un públic de cinema. Però Molière és avui, en canvi, l'autor que encara porta més gent a la Comèdia Francesa. I potser mai no tingué com avui un públic tan divers i tan vast.

Hi ha avui, certament, un art que tendeix a rebaixar-se per a posar-se al nivell de totes les intel·ligències, fins i tot al nivell de totes les fortunes. Hi ha en canvi un altre art que sap servir totes les distàncies, que no es vendria per res ni per ningú. Però cal parar compte amb aquestes distincions. De moltes èpoques servem records d'un art i, sobretot, d'una literatura, savis i erudits, que avui ens semblen insuperables. Però en recordem, en canvi, cançons populars que són una deflòcia.

I mai com avui, evidentment, no hi ha hagut tants artistes que han intentat treballar per cenacles d'escollits. Mai no hi ha hagut tants poetes hermètics. El mateix teatre no hauria presentat casos de consciència tan subtils, psicologies tan recerades i complexes. Hi havia hagut més genis. Però no més bona fe. L'expressió potser aconseguiria ésser més bella, els sentiments més elevats. L'autor, no obstant, no plantejava sinó problemes que tothom pogués sentir i comprendre. El teatre era un art que semblava precisament recolzar en aquesta universalitat. I els autors es deixarien influir pels aplaudiments dels grans. Però, potser en el fons, a grans i a petits els aplicaven les mateixes mesures, qui sap si convençuts que no hi havia massa diferències ni entre les intel·ligències ni entre els cors. Sigui com sigui, el desig d'arribar al poble—era en tots. No cal ara recordar aquells versos de Lope de Vega, que són una professió de fe en aquest sentit. No cal recordar tampoc les anècdotes que proven com Molière s'esforçava a estar sempre a l'abast de totes les intel·ligències.

Quin autor dels que avui fornieixen les escenes d'art s'avindria, en canvi, a acceptar una semblant postura? Imagineu Lennormand o Pirandello llegint les obres a les seves criades o declarant que escrivien niçieses per al vulgar?

Mai com avui el rar i el selecte han estat recercats. Arriba això a un tal punt de fatiga que serà probablement una tara de la nostra època. Al mateix cinema, art popular i gairebé populatxer per excel·lència, uns quants escollits no tracten d'ennoblir-lo, amb les seves creacions de cinema d'art, de cinema independent, de cinema pur?

Les experiències en el camp de l'art i de la bellesa es multipliquen, precisament pel fet que la democràcia pot donar gent per a tot.

Abans les arts foren protegides certament per una aristocràcia de la sang. Cada dia més ho són i ho seran per una aristocràcia de la intel·ligència i del gust.

DOMÈNEC GUANSÉ

El Mèdol

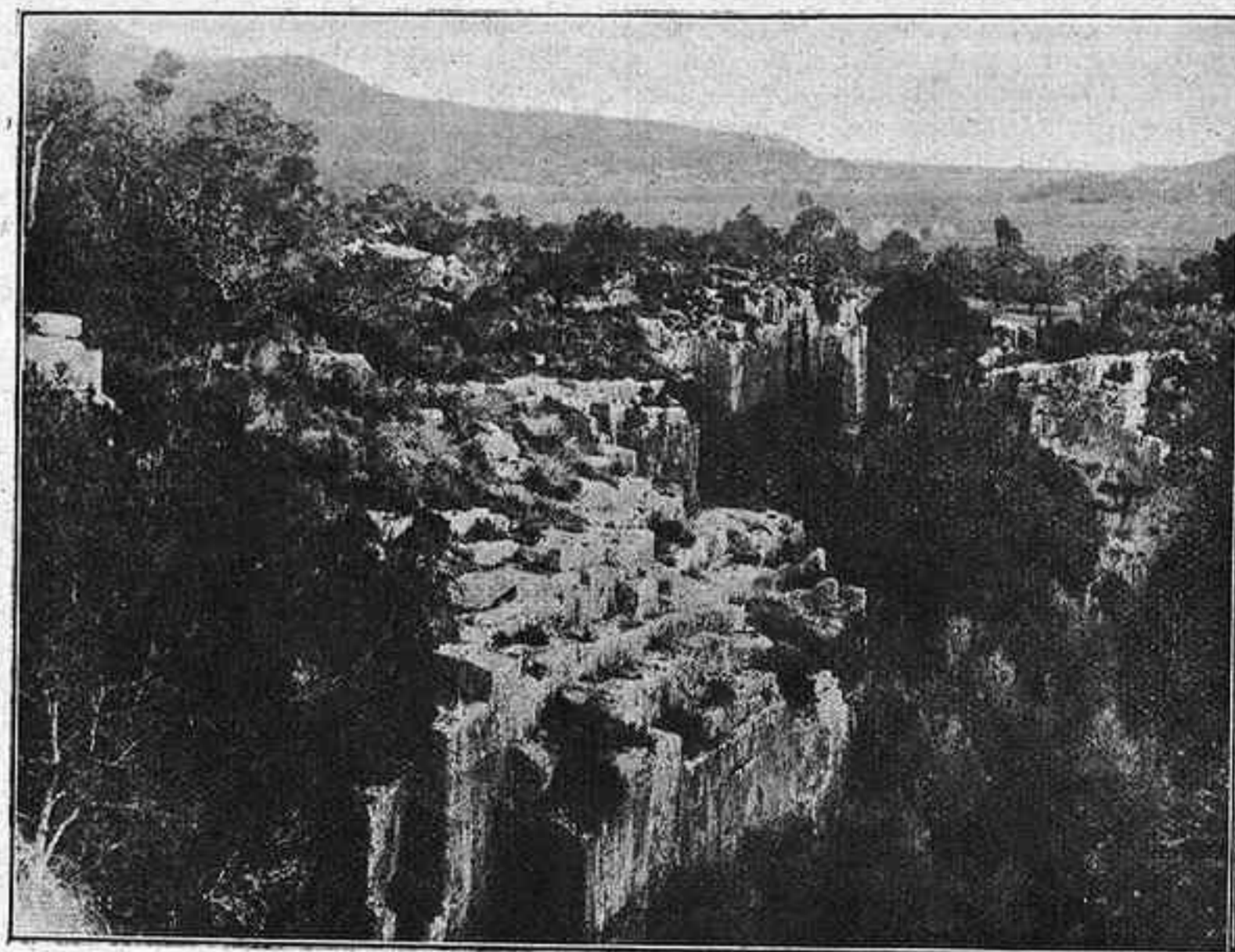
A Jaume Mercader, tarra-goní, l'amic que em va decidir d'anar a veure el Mèdol.

Encara que no s'ha fet literatura sobre aquest indret, un dels més suggeridors que poguem trobar, n'havia presentat tota la bellesa. Havia vist fa anys una bona fotografia feta per un excursionista, i si no m'havia figurat la pedrera romana del Mèdol tal com és, perquè li havia atribuït una altra orientació, no m'havia equivocat quant a certs detalls essencials, el color i la flaire i sobretot aquella pau feta d'ingredients tan estranys que no s'assembla gots a la impressió que pot fer l'arquitectura ni el paisatge, ni la barreja d'aquests dos elements, que no sentiu en el millor jardí claustral ni en un recó de bosc, una pau que no us és possible d'apreciar i gustar fins que reac-

tallada a la roca, alimentada per uns reguerols que van baixant per la paret entre les eures. I la pica encara s'omplena d'aigua... Escampats per terra hi ha alguns carreus i en un d'ells, que pot fer-vos de seient, fàcilment observareu que té a cada cap un encaix que fa suposar que el bloc va ésser lligat baixat de dalt o que havia d'ésser tret del clot.

Tres colors endomassen la pedrera: verd, or i negre. Una cortina d'aura vella d'un verd fosquíssim cobreix un gran pany de paret. I als llocs on no hi ha eura, els líquens i la pluja donen or i negre. Però aquest negre, color de bassalt, passa del blau al morat fosc quan hi bat el sol.

L'erosió ha anat corcant la pedra i consumint-la fins a tal extrem que en certs llocs, si feu caure la capa de floridura, la roca es desfà com guix i deixa veure algu-

La pedrera del Mèdol

(Foto «Arxiu Mas».)

cioneu contra aquella excitació del primer moment, gairebé fins a l'hora d'anar-vos-en.

Imagineu un pujol ple de garrofers i pins dominant cap a migdia i ponent un paisatge de vinya i oliveres, tallat en diagonal per unes muntanyetes separades per bocins de mar. Un país harmoniós, daurat, humanitzat, amb unes muntanyes que tenen l'art d'organitzar-se i situar-se a satisfacció del més exigent. I a mesura que pugem o baixem sembla que els turons que són allà baix de peus al mar facin una corredissa per a col·locar-se millor. I tot passant, per la banda de migdia, per un camí de garrofers que només es consent la coquetaria d'uns fonolls i unes palmes, tot plegat veieu el llengoteg dels xiprers de la pedrera.

El Mèdol és una esberla al mig del pujol i encara que gairebé a tot arreu és tallada a pic, la vegetació al lligat tan bé el paisatge, que la gran esquerda sembla un accident del terreny.

El fondal, verger tancat, errisat de xiprers, xop d'ombres, capçat d'or al cim i coronat de blau us atreu com un xuclador.

Un feix de xiprers domina la paret i la porta de forrellac que tanca el camí antic de la pedrera. Si haguéssiu de dibuixar aquest recó, hauríeu de fer-ho a la ploma i amb el propòsit d'il·lustrar un peu de pàgina o una inicial. El camí antic devalla suauament fins a la part més fonda de la pedrera. Al bell mig del fondal, prop d'un pou, voltada de garrofers, espígol i romaní s'alça l'«espiga del Mèdol», un obelisc de pedra, la «dama» que els picapedrers varen fer sorgir en aquell lloc com a penyora i testimoni de la feina feta.

És realment inexplicable que s'hagi fet tan poc cas d'aquest monument que bé deu fer uns dotze metres d'alçada. Si els romans haguessin alçat l'obelisc del Mèdol, si aquesta columna, en lloc d'ésser treta de camp a cops de tascons i perfilada amb l'escarpa, fos una construcció erigida en aquell lloc, i els historiadors poguessin lliurar-se a tota mena de suposicions sobre el fet que pogués commemorar, l'orgullosa espiga de la pedrera tindria una abundant literatura.

Més interessant que qualsevol menhir prehistòric és aquesta columna, de la qual en sabem exactament el significat perquè hem de considerar-la com un monument al treball dels obrers que varen construir la Tarragona romana. Entren d'una manera ben visible en la formació d'aquest obelisc almenys dues capes de pedra. I fet curiós, com si el bloc superior hagués girat una mica sobre si mateix a conseqüència d'algun terratrèmol, ni les arestes, ni les línies d'encaix coincideixen ben bé. Les humitats i els líquens han vestit l'obelisc d'or i negre. Al capdamunt es veuen les estries daurades de l'escarpa del picapedrer. Al cim, com fent-li de bandera, hi ha uns brins d'herba.

La pedrera és llarga i llòbrega. Resseguint-la, fàcilment endevinareu els antics camins d'entrada i sortida. Un cop oberta devia fer de taller. Encara hi ha una pica

nes petxines.

Una ànima piadosa va plantar fa anys uns quants xiprers en aquesta fondalada. I amb la dèria de pujar més que l'obelisc o de veure el sol s'han anat afiant, i com que el vent no arriba a escabellar-los tenen forma de flama com els de les pintures primitives, i perquè pasturen tan bé són tan ben fets que semblen tornejats i pintats de nou. Més alt que els xiprers, que els altres arbres i l'obelisc i tot, hi ha un pi pinyer de tres branques que de dalt estant sembla una flor que emergeix d'una copa plena d'ombres.

Abans de pondre's el sol ja es ben fosc al clot del Mèdol. Un dragó—la única fressa que se sent—se'n va a dormir sota les eures. El cim de l'«espiga» es va envermellint. A la boca de la pedrera, cara a ponent, els garrofers i els pins que s'aboquen al fondal i la graonada tallada pels picapedrers són de tots colors.

Sense necessitat d'imaginar-se un quadro d'història és impossible no pensar amb els homes que varen esbaldellar aquesta muntanya donant-li una forma de jardí. Durant un cert temps les escarpes i els tascons dels picapedrers varen anar cantant el poema de la construcció de la Colònia Júlia Victrix Tarraco. Els obrers devien ésser ibers, i els caps de colla romans d'vien parlar un llatí bàrbar. Quan es va decidir explotar aquesta pedrera tan apartada de Tarragona, potser totes les pedreres dels voltants estaven en activitat. Potser aquesta pedra era més fàcil, potser calia afanyar-se a construir les muralles i era necessari treure pedra de tot arreu.

El Mèdol és el motllo d'on ha sortit Tarragona, la matriu de la ciutat, el taller de la capital de la Hispania Citerior, la ciutat on havia de viure August i que havia d'organitzar la nostra civilització. Poques ciutats poden mostrar en tan perfecte estat de conservació el taller d'on han sortit. I poques pedreres potser cap més, tenen tant prestigi històric i espectacular.

No hi ha en tot Tarragona cap altre monument que faci tanta impressió. És més viu que un temple, que una ara, que una muralla, que un aqüeducte, que una tomba, que un arc de triomf o que una catedral. Hi ha en ell el mínim d'arqueologia. Ha prestat servei només una vegada, però d'una manera definitiva. I s'accontenta essent el motllo, el negatiu, d'on han sortit molts altres monuments i sap dissimular i fa veure que només és paisatge...

No hi ha en tot Tarragona cap altre monument que porti una dedicatòria tan explícita. Els obrers que varen buidar el Mèdol se'l varen dedicar. L'«espiga» és un monument al treball que varen exigir les muralles de Tarragona, l'obra pública més capital i més vella de Catalunya. Té tanta personalitat aquesta espiga que en sortir del Mèdol, si gosés, la saludaria. Els tarragonins haurien d'entrar al Mèdol amb el barret llevat.

MANUEL BRUNET

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

“LA PÈRGOLA”
EL RESTAURANT DE MODA
Situat davant la meravella d'aigües lluminoses prop del Gran Brollador
COBERTS A 12 PESSETES
BANQUETS
ORQUESTINA VERDURA
Telèfon 33924

RAMON BES & C.^A
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques
Agullers, 1, i Via Laiotana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

VIATGES MARSANS, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a «Forfait»
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS
Jaume I, 11 - Telèfon 11655

CAMISERIA
FITÓ
BARCELONA
Jaume I, 11 - Telèfon 11655

PASTILLAS MORELLO
Eucaliptol, Savia de Pino y Bálsamo de Tolu
Combatent: TOS, CATARROS, BRONQUITIS, ASMA, etc.
No contienen ningún narcótico
Recetadas por eminencias médicas durante más de 50 años

JOGUINES DE CRISTALL

Conte inèdit d'A. ESCLASANS

- Has sortit?
- Una estona.
- On has anat?
- A cal dentista.
- Sola?
- Sola.
- Mentida!
- Grosser!

Digna, pomposa, serena com una Juno de museu, l'Alberta recollí moneder i abric i entrà al dormitori sense prendre's la molèstia de tancar la porta. Si l'Eugeni volia, que entrés. I si no, no. Tremolava tota ella de coratge i de menyspreu. Què tantes històries i tantes contemplacions! Cada vespre igual; i darrera de les sospites i les interrogacions, l'espionatge i l'insult. Era intolerable. L'havia vist prou bé fent sentinella per les cantonades, corrent com un nen darrers dels taxis on ella pujava i esperant-la al portal de les cases del davant d'on ella entrava. I això era un marit? Quan eren promesos, la respectava i creia en ella. Ara, als tres anys de casats, d'uns mesos encà sobretot, no la deixava de petja pel sol ni per l'ombra. La gelosia organitzada, realment! Sort que no hi havia fills. L'Alberta es sentia, cada dia més, com una vídua amb el marit vivent. No dinaven ni sopaven ni sortien mai junts. Feien vida de solters essent casats. L'amor? Farsa i misèria! I si ell li donava l'exemple, per què ella no havia de seguir-lo? Les amistats femenines de l'Eugeni eren un vulgar secret esbombat. Per què no resolde les coses d'una manera més plaçiblement ordenada? Un cop de cinisme, i avall! Ell per a les seves amigues, ella per als seus amics, i en paus, i consultant-s'ho i confessant-s'ho com a bons companys, sense escrípsols ni mitges paraules, i que tot quedés a casa. Però el cop de cinisme, naturalmet, no venia... L'Alberta, sense voltar la clau del llum, es despulà i es ficà al llit. Les ditades d'argent dels fanals que s'esmunyien per la gran avinguda ratllaven amb pàl·lides reixes canviant la pissarra blanca del sostre del dormitori. L'Alberta creia veure en el joc esmunyidis i esvaïdis una mena de símbol sarcàstic de la seva vida de malmaridada.

Enfonçat en l'ample silló de pell, l'Eugeni rosegava el seu "Mentida!" com un caramell amarg perfumat amb essència d'in. finit. Tota la seva ràbia i el seu dolor voltaven, esquirols màgics, per dintre de la gàbia d'aquest "Mentida!" incandescent. Avui la sospita ja era certitud. L'Alberta l'enganyava. Ja ho sabia abans, però s'arrogava d'espalltes. També l'enganyava ell. Però avui era diferent. Avui l'atzar s'havia creuat entre l'engany d'ambdós. I del contacte dels dos enganys, com una descàrrega massa forta, n'havia saltat el raig de foc i fum que d'ara endavant cremaria per sempre més el contacte dels cossos d'ell i d'ella. Ridícul? Més que ridícul: estúpid! Però era així. Hi havia dies que l'Eugeni sentia com el pes de la seva vida deslorigada brandava en l'aire, com una corda fluixa. I ell, gimnasta apallat al damunt d'ella, queia a dreta i esquerra sense acabar de caure mai. Ah! Si pogués caure i acabar d'un cop! Quin alleujament i quin descans! Però una mena de mans ignotes, com una força protectora que vetllés per ell, l'aguantava i li menava els passos, criatura balba que ha perdut el sentit del caminar després de tocar massa de peus a terra, i li llevava fins l'esperança d'aprendre novament a guaitar-se dret. Perquè ell se l'estimava a l'Alberta. A desgrat dels enganys d'ella, malgrat les infidelitats pròpies, ell estava persuadit, absolutament convençut que una de les característiques de la seva psicologia era la fidelitat a ultrança, adhuc a través de tota mena d'enganys. Les altres dones li eren un port d'arribada i de fugida. L'Alberta, en canvi, li feia de port d'ombra i de bon repòs. Què seria d'ell, si en aquest port també hi trobava el temporal i l'ordre

Agència exclusiva per a la venda de

MIRADOR

Societat General Espanyola de Libreria, S. A.

Barbarà, 16 Telèfon 12781

BARCELONA

Si voleu vestir bé

Fontbernà

Sastre

us servirà millor que ningú

Cucurulla, 2, 1^{er}UNA ESTONA
AMB ISABEL SANDY

La coneguda escriptora francesa Isabel Sandy, gran amiga de les coses catalanes, ha passat dos dies a Barcelona, on compta amb excel·lents amics i admiradors. La seva breu estada al nostre país no tenia però com únic objecte el de visitar l'Exposició. Ha aprofitat, naturalmet, el seu viatge, per admirar les meravelles de Montjuïc, car en aquest moment veia a Barcelona i entornar-se'n sense haver vist l'Exposició és tant o més greu que l'anar a Roma i no veure el Papa.

Isabel Sandy, autora de la novel·la *Andorra*, ha vingut a Catalunya per passar uns dies a Girona i documentar-se respecte d'aquesta ciutat per tal d'escriure una novel·la l'acció de la qual tindrà per escenari la ciutat del Ter. I per cert que Isabel Sandy va llegir un article aparegut a *La Publicitat* i signat per Joan de Palau, en el qual se l'ahudia una mica severament...

ISABEL SANDY

Isabel Sandy, dona gentil i extraordinàriament simpàtica, ens diu amb un graciós accent que vol ésser el d'una dona enfadada:

—Vareu llegir l'article del senyor de Palau? Veniu al punt, veus-ho aquí. El vostre compatriota s'inquieta pel fet que un estranger gosi proposar-se escriure una novel·la catalana després d'haver restat... tres dies a Girona! És evident que si aquest fos el meu projecte, em podrien emparenar molt justament amb aquell famós escriptor anglès que en desembarcà a Calais i trobar-se amb una dona rossa va escriure: «A França totes les dones són rosses.» Jo crec —afegeix Isabel Sandy— que un escriptor de talent com el senyor de Palau no té dret de negar-me aquell do de la sensibilitat gràcies al qual un poeta no pot trair mai ni un paisatge, ni un país, ni una raça. És que he trait, per ventura, la vall d'Andorra escrivint la meua novel·la sobre aquest país? Jo crec que tot el contrari. He ajudat precisament a fer conèixer la gràcia estranya d'aquest país pireneic.

—Però a Andorra —objectem— devieu passar-hi una temporada!...

—No ho cregueu pas; vaig ésser-hi dues vegades. No pas més de tres setmanes. El mateix que a Catalunya, de la qual ja coneixia diverses contrades abans del meu darrer viatge, aquest viatge al·ludia pel senyor de Palau i que fou, no de tres dies, sinó d'una setmana. Però la bellesa d.l nostre país em penetrà des del primer moment, és a dir, des que vaig travessar la frontera. Al vostre país em sento una mica com a casa, car ja sabeu que sóc llenguadociana i que comprenc perfectament el català. I són justament alguns amics meus catalans els que em dirigiren a Girona. Penso escriure aviat en un diari parisenc la inoblidable impressió que m'ha causat la capital de Catalunya. I quant a Girona, digueu al vostre amic de Palau que es tranquil·litzi, car no penso pas perjudicar-la. No faré com alguns escriptors i periodistes fantasiosos que veuen contrabandistes a tot arreu. El mateix que un pintor, agafó el pinzell i provo de passar damunt la tela el color rosa-te de les velles muralles, la punta de ganxet, maimesa pels segles, de les fortificacions, florides d'història, les grans escales obstinades, també groguenques de vell, que van a parar sempre els peus d'un pòrtic d'església antiga.

—Així fareu una novel·la l'acció de la qual passa a Girona, però no fareu una novel·la catalana, no és així?

—És clar. Per escriure una novel·la catalana hauria de passar uns quants anys al vostre país. Ara em limitaré a utilitzar una de les seves joies —Girona— com a escenari de la meua novel·la.

—Heu escrit d'altres coses sobre Catalunya?

—Sí. He publicat diversos articles sobre qüestions vostres en revistes i diaris francesos. A *L'Illustration* hi he parlat de l'Exposició de Barcelona. Esteu convençut que el que els que puguin témer que penso denigrar Catalunya, s'equivoquen totalment: jo crec que aquesta terra que és bella i europea, és tan rica d'història com d'esdevenidor...

Isabel Sandy ens parla després de nombrosos amics nostres que habiten París i Brusselles. Coneix molts artistes i poetes catalans. És una gran amiga del gran músic Josep Fontbernà, de Ventura Gassol, del pintor Domingo i d'altres encara, a tots els quals estima i admira.

DOMÈNEC DE BELLMUNT

ELS LLIBRES

EMILI VILANOVA, Pobrets i alegrets

(«Antologia»)

Mitjançant el seu limitar-se, diríem aplicar-se amorosament a personatges típics, humils i pintorescos, Emili Vilanova arriba a assolir les més vives qualitats humanes, les més eternes impressions de la poesia. Aquell cel que es veu del carreró de Malla, llunyedà, "com mirat amb uns gemelos de teatre a l'inrevés", val més que tots aquells esplèndids atzurs de turquesa, cantats pels poetes sumptuosos i vulgars. Aquella ànima tendrà del fatxenda Mil-homens xerraire, ridícul i amarg al fons, que té aquella gota preciosa de pietat envers la mare, ens emociona molt més que les tragèdies amb sang i fetge de més d'un dels nostres poetastres hel·lènics. Tota aquesta genteta humil, per art i gràcia d'Emili Vilanova, se'ns mostra rica dels matisos més delicats i més alts de la poesia. Creixen, viuen, moren dins la penombra dolça i humida dels carrerons com unes flors de test balconer, sense història, però no pas sense perfum.

L'autor les sap vestir d'una capa molt tènue d'ironia, d'una ironia que somriu amb pietat i que les defensa en comptes de rosegars-les amb sarcasme. És la ironia d'aquell raig de sol que per Sant Josep es ficava pel carrer on vivia Maragall i daurava fírmement unes pedres meravelloses i com un poc ridículament avergonyides d'aquella distinció regia. Unes pedres centenàries que feien "i ara!" com una donzella púdica, envermel·lides de sol.

L'obra del vell autor barceloní no és gens morta; el seu esperit encara bateja en les pàgines d'un Maragall, d'un Carner, en l'ànima de les més delicades poesies del Sagarra de les *Cançons d'Abril i de Novembre*, i, sense voler, en les més subtils i retallades prosas de Carles Soldevila.

Vilanova era un barceloní que no es movia de Barcelona. Però els seus ulls s'enfilaven sovint cel enllà, seguint, si molt convé, la cua d'un estel o una volada de coloms, arcàngels de la menestralia. Però el cel de Barcelona és el cel etern, el de tota la terra.

I és precisament per aquestes volades que l'obra d'aquest autor conserva avui dia la mateixa frescor de colorit de quan va eixir a la llum pública; perquè cadascun dels personatges que la teixeixen, cadascun dels paisatges que li serveixen de fons, no són ninots de carnestoltes ni bambalines de paper, ni actors que fan comèdies de via estreta. Són homes, vers homes, i parlen amb llengua humana i els veiem i gairebé diríem que "hi són" a la vora nostra; que "hi som" entre ells. I adhuc els paisatges i els ambients parlen, humanats per la literatura. Aquesta eloqüència discreta no té altre nom que poesia; és a dir, eloqüència de les paraules pel seu regist i pel que porten dintre; així com hi ha aquella altra eloqüència, grassa i demagògica, de les paraules pel seu ressò i per allò que treuen enfora. D'això se'n diu oratòria. Déu nos en guard.

Una 'escaient edició—de l'Editorial Barcino, pulcrament presentada —afegeix al goig de la lectura de *Pobrets i alegrets*, la satisfacció culta de tenir un bell llibre davant dels ulls i entre mans.

R. LL.

JERONI MARVÀ

Exercicis de Gramàtica Catalana

(«Col·lecció popular Barcino»)

La «Col·lecció popular Barcino», que ve a ésser semblant a la col·lecció «Minerva» editada pel Consell de Pedagogia de la desapareguda Mancomunitat, podria agrupar els seus volums, com aquesta darrera col·lecció, en dues sèries: coneixements populars indispensables i literatures modernes. Però els seus cinquanta quatre volums porten numeració correlativa sense cap distinció en sèries.

Entre els darrerament apareguts que agruparíem com a coneixement indispensable, figura el cinquè dels *Exercicis de Gramàtica* que sota la revisió de Pompeu Fabra i amb el nom de Jeroni Marvà publiquen dos competents gramàtics. Havien aparegut els d'ortografia, morfologia i sintaxi (dos volums); aquest cinquè és dedicat a la prosòdia.

A tot arreu, evidentment, la gramàtica és un coneixement indispensable. Act, però, és un dels coneixements més negligits, ad-

huc per bon nombre dels que tenen la ploma per llur instrument professional.

No cal, fent un salt enrera, retreure com l'estat anàrquic de l'idioma, víctima de les inspiracions de gramàtics improvisats, de la manca d'unificació, en una paraula, de la seva expressió literària, com una de les causes de desconexió del català. Ni tampoc l'absència gairebé absoluta del seu ensenyament. Molt s'ha avançat en aquests darrers anys, gràcies, no cal dir-ho, a Pompeu Fabra. Actualment, escriure incorrectament en català no és imputable sinó a desídia.

L'estudi d'una gramàtica —és opinió bastant estesa— té fama d'ésser poc abellidor. Ho és menys encara tractant-se del propi idioma, ja que molts es fan subconscientment el raonament que no essent necessari cap estudi per parlar-lo, no cal tampoc per escriure'l. Res més lluny de la veritat, i més encara en el cas concret del català.

Per això seran de gran utilitat aquests petits manuals de Jeroni Marvà, on la claredat d'exposició és augmentada encara per la bona tria dels exemples.

I com que no solament és de la llengua escrita que cal curar l'expressió, ans també de la llengua parlada, el cinquè volum dels *exercicis*, dedicat a la prosòdia, mereix una atenció especial.

Hi ha hagut gramàtics francesos, per exemple, que per fixar la pronunciació s'han emparat en la de les persones «de bonne compagnie». En el cas del català, no hi havia gran cosa a fer per aquest cantó. Es conservava més pura la pronunciació, tingut compte i tot de les variants dialectals, en medis no ciutadans o poc cultivats que no pas en els altres. Del teatre com a escola de bona pronunciació, ni parlar-ne.

Si l'idioma és el més característic, allò que més marca la personalitat, la primera obligació és la de tractar-lo bé. I quan un idioma ha donat les proves de vitalitat i de capacitat del nostre, encara més.

Per això no encoratjaríem mai prou el seu estudi i tots els esforços encaminats a depurar-lo que és enfortir-lo i donar-li qualitat literària.

LLUÍS VIVES

Introducció a la saviesa

(«Col·lecció popular Barcino»)

Dintre la mateixa «Col·lecció popular Barcino» ha aparegut l'*Introducció a la saviesa*, del polígraf Lluís Vives, traduïda al català per Mn. J. Avinyó.

Vives és una d'aquelles figures típiques del Renaixement, un humanista que escrivia en llatí i per al qual tot Europa, tot allò que llavors era el món civilitzat i que ara encara és més Europa que la resta, era pàtria, sense omplir-se la boca d'internacionalisme ni d'unitat moral ni altres fórmules modernes.

Escriví sempre en llatí, com els humanistes contemporanis seus. Les traduccions espanyoles d'algunes obres de Vives, la majoria fetes al segle XVIII per l'erudit valencià Mayans i Siscar, només corren per les llibreries de vell. Així Mn. Avinyó i l'editor han fet un servei incorporant al català la present obra de Vives en la mateixa biblioteca que publicà la versió del *Discurs del mètode cartesà*, comentat en aquestes mateixes planes pel Dr. Xirau. La *Introducció a la saviesa*, però, no és una obra comparable a aquella. No basteix pas un sistema filosòfic, ni aquesta fou la intenció del seu autor. És, d'una banda, un tractat de moral pràctica; d'altra banda, un llibre de civilitat pueril, gènere molt estès al segle XVI. A desgrat, no obstant, dels quatre cents anys que ens separen de la data en què fou escrit, gran part d'ell conserva tota l'actualitat, per bé que el lector modern hi trobarà algunes afirmacions que jutjarà puerils.

Diríem que les primeres ratlles del llibre ens donen tota la intenció de Vives en escriure la seva obra: «La vera saviesa consisteix a judicar rectament de les coses, per tal de poder-les prear en allò que valgui cadascuna.» A aquesta valoració, feta sota el guiatge de la raó natural i de la religió cristiana —Vives fou d'una ortodòxia immaculada—, amb freqüents manlleus, més de substància que de forma, als moralistes grecs i llatins, es dedica l'autor.

J. C.

BRASSALETS FANTASIA
BRUCHES NOVELTAT
J. ROCA
JOIER
RAMBLA DEL CENTRE 33
PASSADGE BAGARDÍ 2

I E L T E A T R E

"CLEOPATRA" AL PARAL·LEL

Hi ha a casa nostra qui creu que les fantasies de music-hall, on l'espectador cerca només un plaer dels sentits, han de quedar lligades amb un argument que justifi-qui la presència d'unes girls a l'escena.

El senyor Vicente Pardo, autor de la tragèdia *Cleopatra*, estrenada diumenge passat al Còmic, és dels que pensen així. Per a presentar uns quadros de revista ha tingut necessitat de fer-nos empassar, en serio, tota la història dels amors de Juli Cèsar amb la famosa reina d'Egipte. Més endavant, segons ha anunciat, ens servirà la dels d'aquesta amb Marc-Antoni. I suposem que anirà seguint fins els temps moderns. La barba!

Bernard Shaw, que és un humorista i un poeta, ha dut *Cleopatra* i Juli Cèsar a les taules abans que el senyor Pardo. Però a Bernard Shaw, en qüestions d'història, no li ve d'un pam. Va pendre-se'n el que va voler i tot li està bé, fins el que col·loqui una grua a vapor al port d'Alexandria.

El senyor Pardo, en canvi, s'ho agafa com si fos un col·laborador de l'Espanya, i no dona aleshores més que motius per a riure. Quan, ja en plena familiaritat, Cèsar li diu «Cleopatra la seva estimada, igual que en un sàinet madrileny».

No s'espera, pel contrari, que, després d'una escena molt vivanta entre el marit de *Cleopatra* i el Cèsar, els soldats romans i els d'Egipte batallin a pas de fox-trot. El teatre és una caixa de sorpreses!

Com acostuma a ocórrer, l'argument, que és el que l'autor voldria que interessés, és el que menys preocupa a l'espectador. Si s'hi preocupa, pitjor.

Vàrem estar llarga estona, després de la mort de Pompeu, intentant endevinar què podrien significar uns coloms que sortien de la tomba.

—No s'hi apuri!— va aconsellar-me el veí de butaca. És una equivocació. Aquesta és la tomba d'un prestidigitador.

Al final de l'obra, quan Cèsar cau assassinat al Senat i *Cleopatra*, acompanyada de Marc Antoni, va per endur-se el cadàver, un altaveu crida:

—Els déus de l'Olimp et disputen el cos de l'emperador.

Cauen a continuació dos coets voladors damunt *Cleopatra*, i aquesta fuig.

—Els déus estan de revetlla!— observà el meu veí.

—Passi-ho bé, senyor Liszt!
—Estigui bo, mestre Luna!
—Salut tingui, mestre Bretón.
La bona educació ho és tot. Hem de saludar els coneguts.

Cleopatra ha pres vida al Paral·lel en la persona d'una nova vedette jove i guapa: Cèlia Albareda.

En adoptar actituds dramàtiques, Cèlia Albareda recorda les peixeteres quan s'enfaden si una clienta les hi rebaixa la mercaderia.

Cèlia Albareda resulta una *Cleopatra* difícil de fer-se respectar. El manar li ve ample.

Tampoc fan cap mena de respecte Brutus, Cassius i els altres conjurats. L'assassinat del Cèsar diverteix com un intermèdi de clowns.

Per cert, el dia de l'estrena, digué allò de «Tu també, fill meu» a Cassius, en lloc de dirigir-se a Brutus. Aneu a saber si l'actor senyor Cid ha descobert que Cassius era un fill d'estranyis de Cèsar!

A *Cleopatra* hi treballa una excel·lent parella de ball clàssic: Maury & Ricau. Quan és en escena, l'espectacle puja de to.

Per damunt de tot, en *Cleopatra* hi ha un desvassall de trajos de molt bon gust i riquesa. Des del quadre «La Conquerant», de la revista *Cri-Cri*, del Principal Palace, res no s'havia vist de millor a Barcelona. Max Weldy s'hi ha lluit.

Pot anar-se al Còmic pel vestuari. Anys enrera hauriem anat a veure una revista per raons totalment contràries.

J. T.

Don Joan i les nostres actrius

Fa ja temps, un colega obrí una enquesta per saber què pensaven les nostres actrius del cèlebre burlador de Sevilla.

Poques, cal dir-ho, parlaren de Don Joan amb simpatia.

A Maria Morera li hauria agradat més constant, més fidel.

La Casals, després de tractar-lo d'insuportable i mal educat, féu constar que *«no es tan fiero el león como lo pintan»*.

La Xatart, amb ganes de complicar-li la vida, l'hauria preferit vidu i amb un fill de cada una de les seves amants.

La Visita López el trobà, mirant-lo amb ulls d'actriu, massa decoratiu.

— Moltes paraules i pocs fets — digué.

TEATRE NOU

Companya dramàtica dirigida per ENRIC BORRAS

Primera actriu: ENRIQUETA TORRES

Dijous, divendres, dissabte i diumenge, tarda i nit:

DON JUAN TENORIO
i
EL NUEVO TENORIO

per Enric Borràs i Enriqueta Torres.

UNA VIDA EXTRAORDINARIA

VICENTE ESCUDERO

Fa uns quants anys que vaig conèixer Vicente Escudero, un caló de Valladolid desconegut al seu país, i que és, certament, el millor ballari flamenc.

Naturalment la nostra amistat nasqué a La Rotonda.

Vicente Escudero és alt i prim, té una cara torrada i un cabell lluminós i llefiscós, uns ulls petits i espantats i unes mans llargues i aristocràtiques. És un caló dels més característics. Tot París parla d'ell com d'un valor internacional.

Una matinada li vaig dir que em contés la seva vida. I ell començà:

—Ná: catorse año que farto d'Espana. Yegua aquí que tenía apeña veinte año, y mis pinreles daban má güerta qu'un ventiladó...

—Però tu ja havies ballat a Espanya...

—I amb una mena d'argot, Escudero confessà:

—Sí, senyor... Jo vaig ballar a Espanya, però mai en cap teatre. Per les fires sevillanes i pels cafès cantants i bastissos; per les tavernes de poble, per les cantonades dels carrers.

Ai, què pocs són els dies que no he deixat de ballar!... Jo vaig néixer a Valladolid quan feiem una tournée per Castella. El meu pare venia cavalls i burretis; la meua mare deia la bona ventura. Encara no aixecava dos pams de terra que ja donava dues voltes pel fang per a guanyar-me el biberon. Quan vaig tenir un any per a poder caminar per les carreteres, anava, quasi nu, d'un poble a l'altre, d'una fira a una altra, amb un company més gran que jo que tocava la guitarra mentre jo donava passos de farruca i de tango... Així vaig recórrer tot el país, pam a pam. Per això

conec tots els reconets fresquets de les carreteres i allà on donen de bon beure i bon menjar; allà on pots fugir sense pagar i on cobren per endavant... Tant si queia un sol d'aquells que t'estabornixen, com si plovia... Enduríem la pell i recollíem les modulacions del vent, d'aquest vent que jo he vist; que jo he vist fins la forma que tenia i per això quan ballo tinc aquesta flexibilitat, perquè dono al meu cos la gràcia del vent quan giravolta...

—I després?

—Un bon dia, sense altra fortuna que el meus dits i els meus peus, em vaig plantar a París... A triomfar i a guanyar-me la vida. I tot i tement que els primers dies serien durs, no varen ser-ho... Havia arribat en una hora espanyola i quan ballava en els restaurants de nit el públic s'entusiasmava. Queien cada dia uns francs que gastava de pressa perquè em destorbaven a la butxaca... Un dia, una noia francesa que feia foyers, em demanà que li donés lliçons de ball flamenc. No n'aprení pas, però me'n vaig enamorar. Em va proposar d'anar a Viena on ens contractarien i passàrem una lluna de mel deliciosa. Ho vaig acceptar immediatament. Arribarem a Viena, ella em donava setmanalment vuit centes corones i se'n quedava dotze mil... No vaig saber-ho fins més tard; si no la lluna de mel s'acaba de cop i volta.

Sortíem a l'escenari, ella donava una volta de *pasodoble*, se'n anava i em deixava sol. Jo ballava i quan la gent m'aplaudia sortia ella i saludava com si fos la que m'hagués donat lliçons. Un dia em vaig adonar que jo era per aquella dona com una foca alligada. Però jo tenia vint anys. De Viena anàrem a altres ciutats fins que arribàrem a Bucarest. I a Bucarest ballant se'm va desllorigar un peu i hagueren de portar-me a l'hospital. Aquella francesa m'abandonà deixant-me sense un clau. Em sortí de l'hospital em vaig dirigir al Consulat a demanar ajut. El cònsol era un alemany que no sabia un mot d'espanyol i em va dir que tornés l'endemà. L'endemà ni mai no em va voler rebre ni em donà un sol centímetre.

A l'hospital m'alimentaven per caritat i jo freqüentava un cafè d'artistes, sense poder parlar amb ningú, donat que jo, fora del caló i l'espanyol sabia dir tan sols *bon soar* en francès. Res més. Però amb signes molt significatius em feia entendre. Després m'he convençut que hi ha un llenguatge internacional per a fer comprendre que es té gana. Em van contractar de nou per al Teatre París, de Viena. Ballava coix encara i el meu art no agradà tant com l'altre vegada. Per últim arrellegí uns sous i vaig sortir camí de París. A França vaig acabar de curar-me. De París vaig passar a Alemanya, a Rússia, a Anglaterra, a Turquia, a Itàlia... He recorregut tot Europa ballant flamenc. No em puc queixar de la vida. Una tarda en una cerveseria de Munic em digueren amb signes que s'havia declarat la guerra. Jo no en sabia res de tot això. Els alemanys deien que duraria tres mesos. No m'esperantava pas el món. Tenia arrellegats dotze mil francs. Però sí, sí... Allò de la guerra no es liquidava. Itàlia encara era neutral i vaig poder treballar en unes quantes ciutats. Quan Itàlia es ficà a la guerra, vaig passar a Suïssa i no me'n vaig moure fins l'armistici. El primer passaport que el cònsol francès va lliurar el dia de l'armistici fou el meu. Tenia moltes ganes de tornar a París! I ara

és quan comença el vertader significat de la meua vida i de la meua obra. Jo estava sense civilitzar, així, rodonament. Era un salvatge deixat anar pel món que ballava sense saber ben bé el que feia... Foren els pintors suïssos Adler i Batier qui m'obriren els ulls. Quan jo ballava davant d'ells deien: «Això està perfectament estilitzat!» De moment creia que se'm rifaven. A París feia ballari de danses modernes als ca-

El cèlebre ballari vist per Van Dongen

bares. Treia a ballar certes velles que m'ho agraven amb bitllets de cent i cinc cents francs, però fer aquests papers no ha estat mai del meu gust. Quan *Comèdia* organitzà, l'any 1921, el seu concurs internacional de ball vaig guanyar el primer premi — mil francs —. Entre el públic hi havia Maria Kusnezoff, que ja havia sentit parlar de mi i em pregà que l'ensenyés a ballar flamenc. M'aconsellà que començés a treballar en teatres de barri. Jo vaig dir: «O debuto amb tota la llei o no debuto!» Em recomanà a Franck, que llavors era amo d'uns quants teatres de París, qui em contractà a condició que el primer dia havia de treballar de franc. «De franc? Passi-ho bé!» Maria Kusnezoff ho aranjà i em feren debutar a l'Olympia com un «as». Vaig tenir molt d'èxit, molt. Una tarda em passaren una tarja. Era d'un home estrafolari, que estava entestat a voler aprendre de ballar. Em va perseguir tant que se'm va fer sospitats de boig o de degenerat. Em donà un grapat de consells i se'n va anar després de proposar-me un viatge a l'Amèrica del Nord. Ara ho sento molt. Inconvenient de no estar civilitzat. D'estar-ho, hauria sabut que aquell rus era un home importantíssim que és actualment director de la Universitat de la Dansa de Nova York o de Chicago...

—I res més?

—Vaig prometre'm no ésser mai més atracció de music-hall, per dedicar-me a l'art de debò. Diaguilleff em contractà per una tournée. Més tard la Kusnezoff em va dur a Nîça, on vaig estrenar una òpera espanyola, *Inés*, d'Ives Mirande i musicada per un rus que es diu, si mal no recordo, Nicolás Boborejkin. He donat concerts a la Sala Gaveau i a la Pleyel. Levinson parla sempre molt bé de mi. M'he dedicat a l'organització dels *ballets espanyols* primer que ningú. Manuel de Falla, que m'estima molt, em donà un ball castellà, *La charambita*, que fou un èxit de crítica. Hi ha un músic valencià que es diu Joaquim Grant, que fa meravelles... Arribarà a triomfar definitivament...

—Aquesta és la teua vida? No fas res més?

—Sí. Tinc llogat el vell *Chat Noir*, l'autèntic, on cantava Salis i hi digué versos Moréas... Ara és *Academia de Baile Español*. Hi ha molta guillada que vol aprendre a ballar. Fa tres anys un notari de Toulouse va venir expressament a París per aprendre el *bolero*... El vaig tenir tres mesos, vuit hores diàries, a l'Acadèmia; em donà deu mil francs i se'n anà molt content creient que ja el sabia... Moltes rombíeres de vuitanta i cent quilos, perquè tenen diners i em paguen bé, volen aprendre a ballar *farruques* i *sevillanes*... Jo les deixo fer... De vegades em penso que ballen per apimmar-se i que prenen el flamenc com una gimnàstica sueca... Però el *Chat Noir* avui és un recó d'Andalusia; d'aquesta Andalusia que porto ficada a dintre amb els seus balls. Jo no voldria pas que, mancat d'evolució artística, caigués el ball flamenc en l'abjectió... Res, home, res. Aquesta és la vida. Hem de lluitar!

Dintre poc Vicente Escudero passarà per la Sala de Projeccions de l'Exposició Internacional de Barcelona. Val la pena de veure treballar aquest home d'una vida tan sotraguejada.

FRANCESC MADRID

On són els empresaris?

Cada vegada que en el safareix de la nostra Premsa s'ha posat a discussió el tema, fertíllim de l'anomenada crisi teatral, hem tingut ocasió d'apreciar una notable disparitat de criteris entre els polemistes. El públic ha pogut triar el partit que més li haurà convingut. A saber:

La culpa és dels autors.
La culpa és dels actors.
La culpa és dels empresaris.
La culpa és del mateix públic.

Cada una de les quatre opinions és perfectament defensable, però avui ens quedarem amb la tercera, o sigui la que fa referència als empresaris.

Creiem que es pot dir ben alt que, a Barcelona, tret d'una o dues excepcions, no hi ha veritables empresaris. Si algú en tingues encara algun dubte, ens fa l'efecte que el panorama que ofereixen actualment els nostres espectacles és suficient per a convèncer-lo.

Barcelona està aquests dies plena, atapeïda de forasters. Això no pot sorprendre a ningú; tots sabem que era una cosa perfectament prevista. Ara bé: quin empresari ha preparat la temporada en el sentit d'aprofitar degudament aquesta oportunitat excepcional? Quin és l'empresari que ha pensat en servir un espectacle que faci honor a la ciutat i que pugui interessar els turistes, la majoria estrangers, que han vingut atrets per l'Exposició?

Peu el favor de mirar-vos en qualsevol diari la cartellera dels espectacles, compareu-la amb la de la mateixa època de qualsevol dels anys anteriors, i ja em fareu el favor de dir si hi heu trobat cap mena de diferència que us doni a entendre que la ciutat viu aquests mesos la circumstància excepcional d'una Exposició.

Per al barceloní que es troba en el cas d'acompanyar forasters, sobretot si aquests són estrangers, el fet de triar un teatre on portar-los li representa un veritable conflicte. Si exceptuem l'Olympia i el Liceu, no trobarem cap altre teatre que ofereixi un espectacle de categoria internacional, que es faci quedar bé als ulls dels nostres hostes.

Per exemple, hi ha hagut èpoques en què funcionaven simultàniament dos o tres escenaris de revista. Actualment, no n'hi ha cap. Una revista — una bona revista — és l'espectacle internacional per excel·lència i el més apte per interessar a un públic vast i divers. Aquests són uns moments únics per a poder presentar un programa de music-hall de gran qualitat. Doncs bé: no hi ha cap empresari que se'n hagi adonat.

Això vol dir, simplement, que no tenim empresaris.

Hi ha una teoria per explicar aquesta actitud incomprensible; es pot dir que el talent de l'empresari s'ha de demostrar en els moments difícils, que quan hi ha públic rai, la gent va al teatre encara que hi faci putxinellis.

Això són excuses de mal pagador. I, de passada, fonamentalment falses. Ho demostra el fet que, malgrat que els carrers de Barcelona sobreixen de gent, els teatres no estan plens ni molt menys. El públic no hi va perquè els espectacles que li anuncien no li ofereixen cap suggestió. És un fet evident: quan el públic s'interessa o creu que li interessarà un espectacle, respon generosament. No fa pas gaires dies que el Circ Gleich es va veure envaït per deu o dotze mil persones, que van suportar tota mena d'incomoditats, després de pagar uns preus més aviat crescuts. Els plens no s'han repetit (contràriament al que va passar ara fa dos anys amb el Circ Krone) perquè el programa no ha respost al que s'esperava. També el film sonor ha tingut un èxit de públic formidable.

Això vol dir que a la gent no li dol de gastar-se els diners amb espectacles. Cal, així sí, que els empresaris sàpiguen recollir i encarrilar aquestes bones disposicions.

***

Els aficionats són una gent que més aviat fan mal que bé. Aquí patim una sèrie d'aficionats a empresaris. Per a fer dignament aquest ofici, cal una preparació, una intel·ligència, una curiositat, una finor, que no es poden pas improvisar pel sol fet de tenir (o de no tenir, la majoria de les vegades) quatre quartos i una dosi més o menys considerable de bona voluntat.

Negociar amb el teatre no és igual que negociar amb bestiar o amb gaseoses i cervesses.

CODORNIU

Teatre Català ROMEA

Companya VILA-DAVÍ

Divendres, tarda. Primera sessió:

La Princesa adormida

Segona sessió:

El procés de Mary Dugan

Nit: **ZAZÀ**

Dissabte, tarda: **La Puntaire** i **L'amor, bon diplomàtic**. Nit: **Els Emigrants** i **L'amor, bon diplomàtic**.

Diumenge, tarda. Primera sessió: **La Princesa adormida**. Segona sessió: **ZAZÀ**. Nit: **El procés de Mary Dugan**.

FRANCESC MADRID

LA MUSICA

L'ÒPERA A CASA NOSTRA

Tenim òperes excel·lents de compositors catalans: *Mariela*, del mestre Pahissa, *Emporion*, del mestre Morera, per esmentar les cabdals. No són gens inferiors a les que es fan avui dia enlloc del món. Però al costat d'aquestes construccions pertanyents a la gran música hi ha la floració d'un altre gènere més reduït de pretensions i més curt d'ale, assequible als públics populars (dieu-ne teatre popular, òpera còmica, sarsuela). Per tot el món compta amb obres mestres. El *Freischutz* de Weber, és òpera popular; les *Noies de Figaro* de Mozart, òpera còmica; *La Verbena de la Paloma* del mestre Bretón, és una sarsuela. La qualitat musical de totes aquestes obres és de primera classe.

Però entre nosaltres el gènere còmic o popular ha estat particularment negligit. Quan sentiu a dir «òpera popular» a Barcelona, volen dir una veritable aberració musical feta amb un criteri innoble de contagiar les orelles del públic amb tots els microbis de la carrincloneria musical. Sembla impossible això en un país que té un dels folklores més exquisits i més ben estudiats. Però el seu estudi, fins avui, no ha interessat sinó els erudits i els mestres de masses corals. No ha sabut penetrar encara el nostre teatre sinó en forma de sardanes de «revue» i certes facècies plebees, imitades de la xarona partitura de *De la terra al sol*.

Es tanta aquest endarreriment, perquè significa que els nostres estremen defensors de la música popular preferixen fer-la servir com a bandera de grup a conrear-la i difondre-la de la manera com cal; que no és amb ditirambes, sinó amb partitures.

No obstant, pels nostres dies, com que s'agita tant aquesta qüestió, és fàcil que se'n segueixi algun profit; de moment han quedat en situació incòmoda aquells que volien fer de les nostres cançons una mena de «tabú» que només ells podien tocar amb llurs pulcrès mans, i que no podien sofrir cap transformació ni assimilació, sinó que haurien de viure immòbils i eixorques com plantes d'herbari.

Fa de mal dir la manera millor d'empeltar branques populars a l'arbre de la música teatral; això és més aviat feina de creadors que de crítics. Però jo recomanaria als nostres joves compositors que volen lluirar-se al teatre l'estudi, de dies i de nits, de la partitura del *Freischutz* de Weber.

Allí trobaran resoltes les dificultats on s'han estrellat gairebé tots els compositors de teatre popularista; és a dir, la competència entre l'element folkloric, pintoresc i particularista, amb l'element dramàtic interior, sentimental i etern. Sense aquesta escalfor de música humana les òperes s'arrisquen a semblar freds quadros plàstics; cançonetes escenificades; espectacles del dijous a la tarda, en definitiva.

A part d'això apendrien la distinció de tot; la puresa de línia i una gràcia equidistant de l'expressivisme pur i l'arquitectura quadrada.

Un cop ben imbuts d'aquest esperit, però no abans, seria hora d'estudiar una de les altres obres mestres del gènere: *La fira de Sorokin* de Musorgski, per la seva divina coloraina.

R. LL.

Teatre Català Novetats

COMPANIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda, a les cinc. El gran èxit de Josep Maria de Segarra

La filla del Carmesí

Nit, a les deu. Joventut Jordiana:

EL FOC QUE ES REVI A MALAMENT

i PER NO ESSER TRETZE

pels populars actors Aymeric, Galceran i Gimbernau.

Demà, tarda. Espectacles per a Infants:

L'AUCA D'EN PATUFET

de J. M. Folch i Torres. Els infants seran obsequiats amb una «Auca d'En Patufet», del notable dibuixant Cornet.

Divendres, a dos quarts de quatre:

L'AUCA D'EN PATUFET. A tres quarts de sis,

La filla del Carmesí i **Per no ésser tretze**.

Nit: **La filla del Carmesí**. Aviat, **Escola de senyores**.

TEATRE TALIA

Companya de vodevil i teatre modern de ASSUMPCIÓ CASALS

Avui, dijous, tarda, a les cinc

Tot per l'Herència

i 1, 2 i 4 actes de

Don Juan Tenorio

en broma, protagonistes Visita López i M. Giménez Salts. Nit, a les deu, l'alegre vodevil: **Cal-mta, freda o a gust del consumidor** i els quatre actes del *Tenorio*, en broma.

Demà, divendres, tarda, a les quatre: **Don Juan Tenorio** i **El Nuevo Tenorio**. Nit, a les deu: **Cal-mta, freda o a gust del consumidor** i els quatre actes del *Tenorio*, en broma.

Dissabte, tarda, a les quatre i mitja, cartell popular: **De qui es el fill?** Tot per l'Herència i 1, 2, 3 i 4 actes del *Tenorio*, en broma.

Aviat: **La Presonera**.

CINEMA I DISCOS

La passada sessió i el film d'En Buñuel

L'interès de la sessió inaugural, que per satisfer la demanda de tots els que no pogueren assistir-hi calgué repetir ahir, es concentrava d'una manera especial en el film d'En Buñuel i En Dalí, *Un chien andalou*.

Per als que coneixem el film era una incògnita l'actitud que el públic, globalment considerat, adoptaria enfront d'un espectacle que ve a commoure, i d'una manera violenta, les seves inveterades habituds i més arrelats prejudicis, i heus ací que aquesta actitud no pogué ésser més satisfactòria perquè si bé uns pocs manifestaren ja llur adhesió, ja llur protesta, la majoria que seguí el film amb el major silenci, s'abstingué de tota manifestació, palesant potser amb això respecte i consideració envers l'obra que proposàvem a llur atenció i quan es respecta una obra, s'és ja a mig camí d'acceptar-la. I és que el film aquest té de moment una virtut innegable fins enfront dels més distrets. Impossibile restar indiferent davant les imatges que us mostra. La vostra irritació inicial fa lloc a pleter a un interès crescut i acabau al final per descobrir un cert aire de familiaritat, i com una complicitat vostra en allò que us semblava tan distant.

El film d'En Buñuel s'ordena sota el signe de la peculiar incongruència dels processos onírics. Incongruència que no vol pas dir arbitrariedad, puix que les associacions d'idees o més exactament d'imatges s'estableixen obeint a una lògica que gosàrem anomenar de natura essencialment poètica. Si crear una imatge és percebre una analogia entre dues coses, no oblidem que, com diu Revédy, la imatge serà tant més fecunda com més les dues coses analògiques seran extrínseques l'una a l'altra. Tot el film *Un chien andalou* el veiem dominat

per aquesta regla poètica. Comença amb una associació irresistible; un home, la navalla a la mà, secciona un ull, imitant els núvols que, empesos en un moviment horitzontal, seccionen la lluna lluminosa. Però resistim la temptació de pensar en mots, allò que es vol integralment en imatges.

Una molt famosa escola de psicologia vol que el somni sigui la més sincera manifestació de la nostra consciència. En l'estat de vetlla, la moral i la polidesa són com forces inhibidores que reprimeixen les nostres tendències més profundes. Descobrim més enllà de la clara consciència les coses que en el subconscient s'agiten i que el film que ens ocupa sembla vomitar i materialitzar en una sèrie d'imatges, de les quals el menys que se'n pot dir és que tenen una força de suggestió irresistible.

No volem insistir sobre el simbolisme dels motius que ens proposa: la consciència moral reprotant a l'individu la seva conducta i aquest eliminant a trets de revòlver aquella, el passat com obstacle a assolir quelcom que cobegem, els homes enfangats fins el coll, etc., etc.

El film aquest, com tants altres produïts per l'estil que corren ara pel món, vénen a l'uníson a dir-nos que estem podrits, irremissiblement podrits, enfangats fins al capdamunt, però potser l'última imatge de *Le chien andalou* sigui la més exacta. El cap emergeix d'entre el fang, signe de grandesa, i fóra ja el moment de recordar Pascal quan escrivia: «que tingui consciència de la seva misèria, heus ací la grandesa de l'home».

Completava el programa el film documental de consuetud que aquesta volta versava sobre els zoantaris i un film d'allò més pintoresc i divertit d'avantguerra.

J. P.

"EL RETORN A LA LLAR"

Era una tasca ben arriscada la de portar a la pantalla el drama punyent de Leonard Frank, *Karl i Anna*; era, més exactament, alguna cosa d'impossible per qui es proposés en aquesta transposició servir i guardar l'esperit textual del drama. Eric Pommer s'ha restringit doncs prudentment a no utilitzar de l'obra original sinó un esquema lleugerament deformat, i armat amb aquest guió ha bastit un film que, per bé que no completament satisfactori, és sem-

DITA PARLO i LARS HANSON, en una escena —negada al públic barceloní— d'*El retorn a la llar*

pre una obra remarcable, treballada amb una honradesa artística i un talent d'allò més notable.

El drama de Leonard Frank ens ofereix una sèrie de situacions excèntriques, morboses, que sols la força i l'habilitat del diàleg pot oferir-nos-les amb els caires de la versemblança. Els realitzadors del film han defugit, per exemple, un dels motius capitals del drama: la passió de Karl per la muller del seu amic, abans de conèixer-la, passió que es fixa en una obsessió creada en la ment de Karl de tant sentir els continus i minuciosos renysaments físics i morals que Ricard li dona de la seva dona. En conjunt diríem que els que han realitzat aquest film, han tractat d'aproximar la psicologia de la narració a la sensibilitat comuna de la gent, per bé que infidel a l'esperit original de l'obra; han reeixit no obstant a oferir-nos una història simple i patètica, verídica i humana, en un estil sever i greu.

Algunes d'aquelles modificacions, lluny d'empobrir la idea, l'embelleixen. Citem si no la conclusió. Ens satisfà més la del film que la del drama. El marit abandonant la llar on deixa l'amant en braços de la seva muller. Així conclou el film, a l'inrevés de l'obra, on veiem la parella fugir deixant sol el marit en la cambra. El centre de gravetat de la llar s'ha desplaçat i el marit és aquí l'intrús que sent que una cambra sota un sostre reclama no la solitud d'un home, sinó el diàleg d'una parella.

No volem prosseguir sense deplorar que en la versió espanyola del film ens hagin volgut fer passar Anna per la promesa de Ricard, quan realment n'és la dona, com per altra part tota la resta del film dona a entendre desmentint descaradament aquella pueril mistificació; això fa que el drama perdi als ulls del públic, distret o inadverent, bona part del seu interès. No sabem si l'objecte d'aquesta modificació era salvar la moral de l'obra, però si fos això, no cal dir com el remei és molt pitjor que el mal, puix que ens hauríem d'empassar que els promesos vivien sols i junts en un mateix pis. En fi, no cal insistir més. Però és lamentable aquest poc respecte al pensament original dels autors.

Repetim que el film és excel·lent, portat amb un moviment lent i no desproveït de grandesa, particularment en les escenes primeres, que diuen excel·lentment la lassitud i la melangia dels presoners. Bon fragment també el retorn a la ciutat albirada en el moviment al·lucinant del tren.

Lars Hanson, l'actor que ja coneixem. Un dels millors amb què avui compta el cinema. Els altres, satisfactoris, per bé que superables.

M. MARIBEL

Lucien Dubech diu...

Fins avui, només un home sembla haver tingut la intel·ligència completa del que havia d'ésser el cinema per enriquir la humanitat amb un mitjà d'expressió, d'investigació i de creació originals. És Chaplin. Només ell ha comprès que el cinema seria fecund si inventava dintre el seu domini i si aquesta art muda expressava sense parlar. Chaplin és l'únic actor de cinema que no ha tingut mai necessitat de la paraula per traduir acció o intenció.

Però, de cop, l'art muda rep la paraula. Immens trasbals en perspectiva. Confusió? Sens dubte, i d'ella vindran els mals. Durant un temps impossible de determinar, hom voldrà exigir de cada una d'aquestes dues arts que competeixi amb l'altra. Cap dels dos no hi guanyarà. El teatre, sens dubte, hi podrà molt. Però el cinema encara hi podrà més. Al principi es limitarà a no ésser sinó una escorrialla del teatre. Potser hi guanyarà una prosperitat material provisional. Hi podrà el caràcter, l'originalitat i pròpiament l'ésser. Només serà una còpia barata. Serà a l'art dramàtic el que la fotografia és a la pintura.

Ja ho sabeu...

— que *Res de nou a l'Oest* serà adaptat al cinema per encàrrec de la Universal?

— que Evelyn Brent és super-«vedette» de la revista de Paul Fejos, *Broadway*?

— que *Premi de Bellesa*, que René Clair havia de realitzar amb Louise Brooks, a l'últim serà A. Genina qui el realitzarà? Ho sentim.

— que la Paramount presentarà sincronitzades les cintes: *La marxa nupcial*, *El patriota*, *El lloç de Wall Street*, *El Pell Roja*, *La dona de Moscou*?

UNA OBRA MAGISTRAL

"Ombres blanques"

Si *Ombres blanques* és una obra magistral, un dels més bells espectacles que ens hagi pogut brindar mai el cinema; per a nosaltres una de les emocions més pregoneres de la nostra existència cineàstica. Un film que uneix al valor del documental l'emoció d'una història d'amor d'una originalitat, tendresa i poesia delicioses. Direm que es tracta d'una impressió original la que aquest film ha promogut en nosaltres? Quelcom s'havia ja fet i bé en aquest terreny. Molts records *Moana*; potser no tants *La dansa de l'Idol*. Aquests films, com el de Van Dyke, del qual ara ens ocupem,

mora, i ja aquesta finida, sembla dir-nos, girant el cap: *Vegeu el que esdevingué després.*

Ombres blanques és sonora. Potser en l'emoció que el dia de l'estrena aquesta cinta ens produí hi entrava no poc la descoberta del film sonor. Una música agradable tractada d'una manera temàtica acompanya la projecció i contribueix a crear una atmosfera. El que és més important encara, la música dels primitius; llurs cants, ja festius, ja funerals, han estat registrats i augmenten d'una manera verídica l'inte-

Una escena d'*Ombres blanques*

ren missatges a nosaltres, homes blancs, que ens venien dels mars del Sud, del Pacífic poblat d'illes que Stevenson coneixia i adorava.

No ens inquietem a aclarir si aquesta visió russoniana dels primitius, aquest *edn canibal*, responen a una realitat ja històrica, ja contemporània. Lliurem-nos sense vacil·lació al sortilegi d'aquesta visió idíl·lica i natural. Confessem davant d'ella aquesta secreta nostàlgia que a nosaltres, civilitzats, ens oprimeix, aquest anhel de fugir en ailes de la imaginació d'aquest món d'advocats, llibres, bars, acadèmics de dibuix, etcètera, etc., a la recerca d'una platja on poder oblidar tot jeient, vivint franciscanament, a la recerca d'una existència simple i natural.

Encara que sonor — parlarem d'això tot seguit —, Van Dyke ha bastit el seu film en l'esperit del cinema silenciós. Cinemàticament, Van Dyke ha fet una obra d'una correcció impecable, palesant constantment un art subtil, mestriol i personal. Els naturals dels països l'han servit admirablement. Algunes figures utilitzades en primers termes es revelen d'un fotogràfic excel·lent. Encarat davant d'una natura prodigiosa i luxuriant, Van Dyke ha sabut copsar-la, registrar-la i recrear-la davant dels nostres ulls meravellats amb un talent de primer ordre.

El film aquest és un film de tesi? És l'obra d'un home que estima els primitius i renege de la cultura?

Un missioner, l'evangeli sota el braç, és el primer d'arribar amb ganes de reformar aquestes encontrades; darrera el missioner arriba el soldat, el sabre a la mà; després ja ho sabem: els reglamentadors de la prostitució, els empresaris, els taverners, etc. Això no es refereix directament al film, és una reflexió al marge.

El film s'acaba sobtadament com una dissonància. És l'home que s'ha entretingut llargament en una història que l'ena-

res de mantes escenes. Xiulets, remors de la natura, parloteig de les aus, sanglots i rialles han estat incrustats en la trama sonora i admira que per tractar-se d'un dels primers intents dintre el gènere, un instant tan segur hagi disposat aquestes insercions

RAQUEL TORRES, en «Ombres blanques»

evitant la puerilitat i creant quasi sempre una emoció digna.

Raquel Torres i Monte Blue, admirables. Caldria encara citar alguns naturals dels països, que ho fan tan bé, que no es podria imaginar millor, i per damunt de tots, i sempre recordar i escriure el nom de l'home que ha fet possible un film tan decent, tan honrat i tan bell, el nom de Van Dyke.

JOSEF PALAU

Proximament: KINODEION

DISCOS

La companyia del Gramòfon ve donant molta importància en els seus programes a la música simfònica espanyola; amb les obres de Falla van venir les de Turina i Conrado del Campo, i aquest mes ens dona la versió orquestral de diverses Danses de Granados.

Del conjunt general de l'obra d'aquest autor cal confessar que la música simfònica no era el seu fort. El seu temperament poètic s'avé més amb el piano que amb l'orquestra, i encara que col·locat dintre l'impressionisme, la seva obra recorda molt la dels grans romàntics del segle passat.

El nom de Granados porta de seguida als d'Albéniz i Falla, entre els quals pot col·locar-se, però no resisteix la comparació, no tenint ni la prodigialitat d'idees del seu predecessor ni la formidable tècnica de Falla; amb tot, restarà com dels més fidels seguidors del nacionalisme musical que va cultivar amb un art sempre elègant i poètic.

Resulta difícil, en instrumentar aquesta música, evitar efectes llampants, con esdevé en la *Dansa núm. 2*. Transcripció per transcripció, preferim la de violoncel públic, cada mesos enrer a que almenys Casals salvava amb el seu art.

Més reixides de sonoritat ens semblen les números 1 i 3, *Oriental* i *Jota Aragonesa*; la primera és de les poques coses ben fetes que s'han escrit a base de cadències exòtiques, i la *Jota*, molt ben trobada de ritme, que l'Orquestra del Gramòfon s'encarrega d'accentuar potser amb massa violència.

Amb tot i l'oportunitat de la publicació, hauríem preferit la impressió del conjunt de totes elles al piano. Els enregistraments fets mesos enrer a Rubinstein ens feien esperar un bon resultat.

Doblant la *Dansa núm. 3* hi ha *Triana*, d'Albéniz, l'obra més expressiva de la *Suite Ibèrica*, d'Albéniz, també aquí transportada a l'Orquestra que executa com les obres de Granados, l'Orquestra Simfònica del Gramòfon.

Llevat d'una *Rapsòdia espanyola* de Chabrier, l'altra obra simfònica de les publicades aquest mes, és un magnífic enregistrament del *Preludi del Lohengrin*, executat per l'Orquestra Simfònica de Filadèlfia. En aquest disc s'ajunten una obra excelsa ben interpretada amb un superb enregistrament, i perquè cal insistir en les dificultats que suposa l'enregistrament del conjunt de corda en les seves notes extremes, esmentem que aquesta vegada el resultat és excel·lent. Les obres de Wagner resulten sempre les més aptes per a convencionals interpretacions. Aquí es pot obtenir, ultra la perfecció instrumental, un moviment precís de conjunt. Els que esperen els acords centrals de l'obra potser quedaran decebuts per la sobrietat de les sonoritats, que no li liven el seu caràcter solemniat.

J. G.

Dansa espanyola núm. 1. *Oriental* (Granados). Orquestra Simfònica del Gramòfon. C.º del Gramòfon, AF 262.

Dansa espanyola núm. 2. *Andaluzia* (Granados). Id. id.

Dansa espanyola núm. 3. *Rondalla Aragonesa* (Granados). Orquestra Simfònica del Gramòfon. C.º del Gramòfon, AF 263.

Lohengrin. Preludi (Wagner). Orquestra Simfònica de Filadèlfia. C.º del Gramòfon, AB 461.

El comprador de segona mà. — La meua dona pensa que li estaria millor un cotxe pintat de vermell amb tapissaria verd fosc.

(London Opinion.)

— Corre, Felip, que ara la ràdio dona el temps que farà!

(Goblin.)

Billie Dove i Clive Brook

(La parella dels resonants triomfs)

aconsegueixen un nou èxit en

SIN ESCUDO NI BLASON

(Seleccions Gran Luxor Verdaguer, fora de programa)

Avui al

Capitol i Lido Cine

Segueix l'èxit de

Viva Madrid que es mi pueblo

al PRINCIPAL PALACE

Exclusives Orozco

DISTRIBUIDOR PER A CATALUNYA, ARAGÓ I BALEARIS:

Cinematográfica Almira Rambla Catalunya 46, pral. - BARCELONA

DE LES ARTS

La trinitat de Can Parés

En Russinyol, de jove, era un temporal gairebé desfet. Alt, bell i ben plantat. Una gran barba negra i la cabellera romàntica adequada a l'època. Per torna, de casa bona i pintor. El seu avi li deixà, ben ple, l'armari del pa. En aquell temps, tot això barrejat feia una cosa per l'estil del que ara representa un as de la pantalla.

RUSSINYOL

Féu tants prosèlits per la pintura amb la seva figura arravatada, com amb els xistos i els mateixos quadros. L'èxit d'En Russinyol fou un èxit de conjunt.

El millor que li pot succeir a un home és néixer amb la flonesta simbòlica. Es tenen resultats, gairebé, tots els objectius.

Un dia es casà. La família de la senyora provà d'iniciar-lo en les dolçors de la vida familiar. Anar a dormir de jorn, llevar-se de matí, menjar el tres àpats reglamentaris, no pas en tenir gana. Resultat fulminant d'aquell intent fou un viatge a París que va durar anys. El famós viatge amb En Casas i l'Utrillo. En Zuloaga, que ja hi era, s'acoblà a la colla i encomanà la grecomania a En Russinyol, el qual, al seu torn, va encomanar-la a tot Sitges. A París en feren de verdes i de madures. En Russinyol començà a patir del reuma. Si no podia sortir de casa es feia treure, ell i el catre, a pendre el sol al carrer i la feia petar amb els veïns.

CASAS

Era el fort de la febrera impressionista. En Russinyol i en Casas van encomanar-se-la i la transportaren a Barcelona. Un escàndol. La nostra basseta d'oli que és la pintura, amenaçava temporal. Gràcies a l'habilitat diplomàtica d'En Russinyol i la bohemia d'En Ramon Casas l'impressionisme va fer el seu fet i finalment s'imposà. La nostra pintura saltà del cavallet al carrer. Era el que calia. Això és digne d'agraïment.

També hem d'agrair a En Casas, d'haver estat l'importador del primer auto al país. Era un auto que duia una xemeneia de planxada, de la qual sortia un fum negre, unes volves i unes espurnes de foc.

En posar-se a funcionar feia una remor terrible. Feia salts com una llagosta de camp. Ara el té el cos de bombers. És el que va davant de l'expedició amb un carregament de mangues. Per tal de dissimular l'han pintat de nou amb colors llampants.

Tanmateix el cas d'aquests tres artistes és admirable. Començaren junts i continuen plegats. Ferren la primera exposició a can Parés, i no se n'han mogut. Les seves exposicions són un esdeveniment. El públic ja hi compta. Envaïen les sales, contempla les obres i admira des figures venerables dels tres — mai tan just com ara — patriarques de les nostres arts.

La cabellera les barbes d'En Russinyol, abans negres, avui blanques. Una mica astorada pels anys, sembla que porti el pes feixuc de l'obra acomplerta. Queda una mica separat, com un espectador més, de la seva obra. En Clarassó, l'home del puro i la xalina romàntica, viu encara els temps enyorats de la ceba. En Casas fa l'efecte d'un bon vivant, incapaç de pintar un quadro ni per remei.

El públic els admira, una mica eternit. Sent vagament que passa pel costat d'utros important de la història del nostre desenvolupament artístic i mentalment es lleva el barret.

Aquest és el sentit de les exposicions comunes d'En Russinyol, d'En Casas i d'En Clarassó a can Parés, les quals se celebren un cop cada any, tal setmana com la que som, enmig de l'espectre dels Tenorios, dels panellets i de les castanyes.

Tot plegat fa bonic

J. P.

NOTICIARI

El nostre company **Màrius Gifreda**, sobtadament indisposat, no ha pogut donar-nos aquesta setmana els acostumats *Comentaris de l'Exposició* ni la recensió de les exposicions d'art en les sales barcelonines.

Una altra botiga amb una façana de marbre d'una distinció i bon gust poc corrent en la nostra ciutat, és la del «Dique Flotante» situada en l'avinguda Porta de l'Angel cantonada a Canuda. Aquest establiment ha editat uns figurins per a vestits de nens dibuixats per Josep Obiols de la manera, gairebé única, com aquest intel·ligent il·lustrador labora.

Felicitem el comerciant i, naturalment, el pintor Obiols.

Christian Zervos, en el darrer número de *Cahiers d'Art*, diu les següents paraules sobre Gaudí, a propòsit del llibre sobre aquest arquitecte publicat per l'editorial Canosa:

«Es infinitament trist de veure tres arquitectes (puix que l'editor també és arquitecte) escriure i editar un llibre consagrat a l'estudi de l'obra d'un excèntric del gust més ridícul. I dir que nosaltres ens guardem amb pudícia de fer ni tan solament al·lusió a les aberracions del nostre estil 1900 que, comparades a les elucubracions de l'autor de la Sagrada Família, són el bon sentit mateix!»

Gaudí és l'arquitecte que ha deshonrat la ciutat de Barcelona amb les seves nombroses construccions que cobreixen d'oprobri totes els qui li han confiat llur casa.

En la seva joventut, Gaudí ha aixecat construccions que són uns veritables cocktalls dels estils més heteròclits. Arribat a la maduresa, es posa a saquejar els edificis d'Extrem-Orient, sense intel·ligència ni comprensió de les lleis més elementals de l'arquitectura. Finalment, per coronar la seva noble carrera, es ficà al cap d'alçar a Barcelona un temple les dimensions desmesurades del qual s'expliquen pel modest desig de l'autor d'estatjar-hi el conjunt de la Sagrada Família. Aquest temple en vies de construcció sobrepasa en ridícul tot el que es pugui imaginar.

«Els autors del llibre fan un gran cas de la lògica de les construccions de Gaudí i del seu profund coneixement de les lleis arquitectòniques. Pel que fa a coneixements, Gaudí no ha entès mai què cosa era l'estètica en la construcció i ni tan solament ha sospitat les dades més elementals de l'art arquitectònic. Fer repenjar les seves construccions sobre unes columnes dòriques plantades obliquament, imposar a unes bones tortugues de sostenir unes columnes que semblen pendre's de terra, acumular sense raó, senzillament per gust de mostrar la seva imaginació, les dificultats de construcció, és en la nostra opinió ignorar o desdenyar per superbia tot allò que els homes han establert fatigosament però gloriosament.»

«El més estupefaent és de veure el clergat espanyol, que fet i fet no pot ignorar la magnífica tradició arquitectural del seu país, confiant la casa de Déu a un excèntric. Però sobretot, ¿què pensar dels tres arquitectes que han exultat en un gruixut volum unes absurditats que a penes mereixen una modesta menció en una secció de curiositats?»

Això no priva que el mateix Christian Zervos sigui el panegirista de totes les fumisteries que sota la denominació vaga d'avantguardisme, tenen llur expressió més autoritzada a la revista que ell dirigeix.

La Direcció de Belles Arts de Moscou procedeix actualment a la formació d'un cens dels objectes d'art continguts en esglésies, convents i museus russos, a fi de fer una tria entre els que seguiran a Rússia i els que seran subhastats en diferents capitals d'Europa.

Leo Frobenius, el conegut tratadista d'art negre, ha descobert en unes grutes de l'Àfrica del Sud unes pintures murals de grans dimensions que recorden les de l'Egipte antic.

L'apoteosi d'Ingres

De totes maneres, és bon xic reconfortant i cosa que, temps a venir, és probable que contribueixi força que a aquesta nostra desgraciada època d'atabalament i de desorientació, d'empentes i d'irresponsabilitat, li siguin perdonades moltes coses, el poder veure com, malgrat les imprecacions i la cridoria d'aquells que es proclamen els seus genuïns representants, els quals amb una lògica completament cavernària, emba-

preus a què arriben els seus esbossos, apunts, estudis i notes, és ben segur que els ha de portar a ben tristes conseqüències.

La *Revue de l'Art* qualifica aquest nostre moment de «l'apoteosi d'Ingres» i, vertaderament, a part dels altíssims preus a què hom ha arribat amb obres dels mestres més antics que les han fet gairebé assequibles només que a les fortunes de les institucions nordamericanes que seria d'una enorme banalitat comentar, hem d'assenyalar la importància que té avui aquest triomf del més convençut dels «carrinçons», els més petits apunts del qual han estat adquirits fins a deu vegades més que el preu inicial amb què es presentaven a subhasta.

A la venda de la col·lecció Lapauze, qui fou conservador del Petit Palais i un dels més fervents amants de l'obra d'Ingres s'ha fet ben palesa la devoció que hom sent avui per l'obra d'aquest artista. De les obres ofertes a la venda el Museu del Louvre n'adquirí una tela d'estudi per l'«Apoteosi d'Homer», pagada 33.000 francs, un retrat (llapis) de les dues germanes Harvey, 52.000 francs; l'aquarella de la *Naixença de les Muses*, 143.000 francs, i el dibuix que reproduïm amb uns estudis pel *Bany Turc*, 51.000 francs. Les adquisicions dels particulars foren fetes a preus també elevadíssims. El retrat de l'escultor Lemoine que fou pagat 3.000 francs en 1911, arribà en aquesta venda a 37.000 francs; i un estudi de mà pels retrats del comte de Molf fou venut a 5.500. Tota la venda fou feta pel mateix ordre, arribant setanta vuit obres diverses, en la seva més gran part dibuixos, a la quantitat de 3.091.000 francs. L'adjudicació més grossa, però, fou pel retrat de Mme. Madeleine Ingres, una de les produccions més encisadores i feta amb més amor i devoció, fou pagada 715.000 francs sobre demanda de 100.000.

No és que sobre nosaltres tingui massa influència la contemplació de xifres més o menys grosses, però quan amb tota solemnitat hom ens dona com el motiu més convincent per fer-nos reconèixer la legitimitat de l'art apellat «modern» la seva citació universal i el cas que hom n'arriba a fer en determinats medis, creiem que no ha d'anar del tot malament una lleugera reflexió sobre l'estimació que mereix en altres l'obra del gran patró dels pompiers.

JOAN CORTES I VIDAL

INGRES. — Estudi per a «El bany turc»

dalits pels progressos mecànics i embriacs d'actualisme, li atribueixen una gratuïtíssima «superació de totes les fórmules desuïtes i anquilosades de les edats anteriors» i una demanda insistent envers la «vibració de l'actualitat» i coses per l'estil, hom s'interessa encara per l'obra dels vells mestres, i com s'avaloren més i més cada dia llurs produccions, fins aquelles que considerarem més insignificants i més negligibles si consideréssim aquestes coses d'una manera superficial. Veiem com al costat del públic esnob que respon d'una manera bastant satisfactoria a l'admirabilíssimament ben muntada propaganda del marxandatge de l'art modern, hi ha un altre públic que es decanta d'una manera decidida a la estimació i a l'adquisició de tot allò que pot arrebregar — mal no siguin sinó les engrunes — de l'obra d'aquells per als quals l'art era abans que tot una fe, a la qual servien amb tota la probitat i tota l'honoradesa de què eren capaços, amb allò que un dia el Pantarca qualificà «da dignitat de la feina ben fet». Potser aquest públic és tan esnob com l'altre; potser les consideracions que el mouen en aquesta devoció són força semblants a les que mouen els convençuts pel bluff de l'actualisme; potser adquireix aquestes obres amb la mateixa cupidesa, però amb la garantia de «pegar sobre seguru». Potser sí, però ja és bo i ben significatiu que hi hagi, encara, qui, bo i especulant; bo i no sabent de què va; bo i seguint un corrent o altre, prefereixi tenir a casa seva coses d'aquelles que, si més no, porten en si una bellesa per la contemplació de la qual no es fa necessari cap *bourrage de crâne*, a d'altres le màxima justificació per la possessió de les quals és la de llur actualitat i que posseeixen unes qualitats inefables i incontrolables, la percepció de les quals li restarà sempre impossible d'aconseguir.

Es cosa força divertida el pensar en les conseqüències que hauran de treure els nostres futurs historiadors davant l'espectacle que els oferirà el panorama del nostre temps. No es creuran sinó, considerant el preu a què arriben en les subhastes d'art — no parlem de Barcelona, naturalment, encara que hom ha arribat, com Martí Alzina principalment, a unes cotizacions força dignes — que ens trobem en una època en la qual la probitat i allò que en diríem «el gran estil» dominen en el mercat. I el contemplar que ensems que es produeixen les manifestacions d'allò que es qualifica a si mateix com la més genuïna representació del nostre temps hom demostra aquesta estimació per l'obra dels vells mestres i els

Mercadé

S. A.

Joieria

Brillants i Perles

Plateria

Passeig de Gràcia, 46

BARCELONA

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

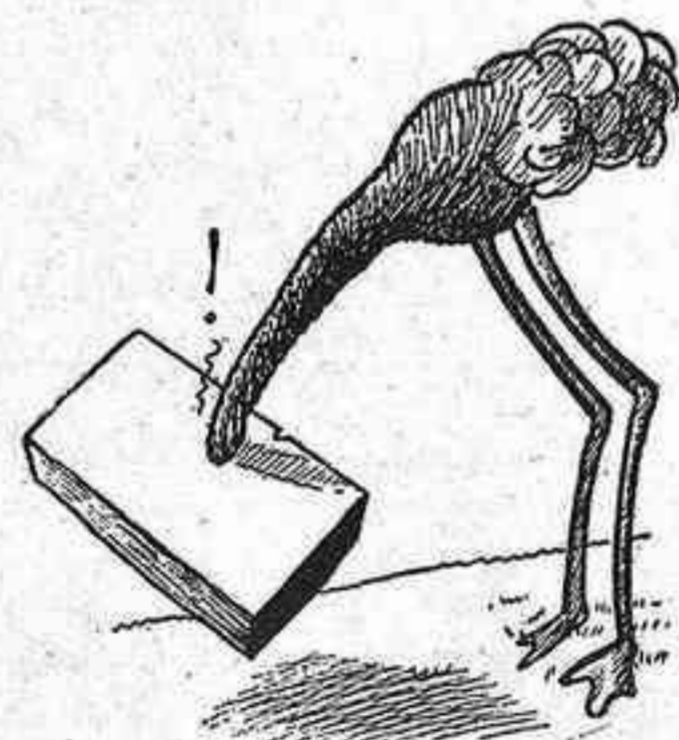

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

—El que volem és un xicot llest.
—He guanyat molts premis de paraules creuades en els últims concursos.
—Vull dir que sigui llest a dintre l'oficina.
—Es que ho faig a les hores d'oficina.

(Passing Show.)

L'estruç que s'ha pensat que un pilot de siment moll era de sorra.

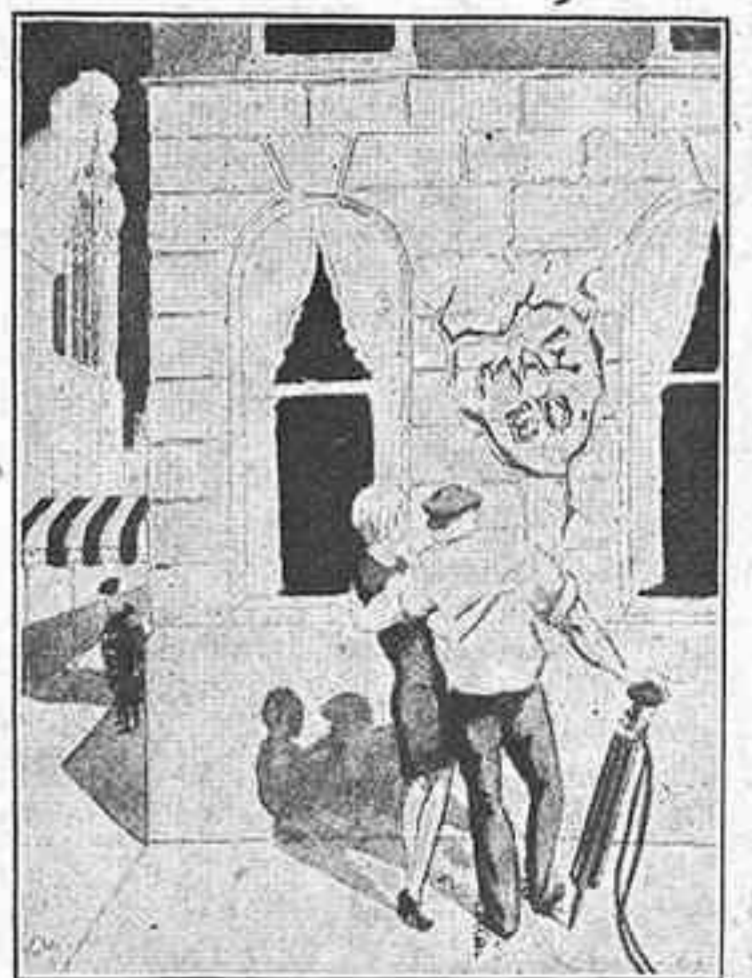
(Yale Record.)

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

—Així, de la cleptomania ja va millor?
—No, doctor; però ara ja porta objectes que comencen a valer la pena.

(Le Rive.)

L'espatllacarrers enamorat.

(Yale Record.)

La infermera. — Ja està més cixerivit. En tot el matí que no em treu l'ull de sobre.

(London Opinion.)

El professor. — Que m'heu agafat un llibre de la llibreria per llegir?
La minyona. — Que se'n troba a faltar algun?
El professor. — Sí, *Investigacions electrodinàmiques sobre la química de la senescència*.

(Passing Show.)

Feu fer els vostres gravats en la UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta des de les nou del matí fins a la una de la matinada

El públic podrà visitar cada dia els Palaus i Pavellons des de les deu del matí a les set de la tarda.

Torneig a l'antiga usança a l'Estadi

Diumenge, dia 3 de novembre, a dos quarts de quatre de la tarda

GRANDIOS ESPECTACLE

PREU DE LES LOCALITATS

Tribuna principal, grada inferior, amb entrada	7' ptes.
Tribuna principal, grada superior, amb entrada	6' "
Tribuna lateral, grada inferior, amb entrada	5' "
Tribuna lateral, grada superior, amb entrada	4' "
Seients fixos Nord i Sud, amb entrada	3' "
Llotges terreny, amb entrades	30' "
Llotges tribuna superior	50' "
Entrada general	2' "

NOTA: En aquests preus no va inclosa l'entrada al recinte de l'Exposició.

Les localitats per a aquest espectacle han estat posades a la venda a les taquilles oficials de l'Exposició (carrer del Marquès del Duero, Palau de Comunicacions), i al Centre de Localitats de la Plaça de Catalunya.

Estadi

Divendres, dia primer de novembre, a les dues en punt de la tarda

GRAN MATCH INTERNACIONAL DE HOCKEY, entre Alemanya i Espanya

A les tres de la tarda

GRANS CARRERES DE MOTOCILETES EN PISTA PLANA, pels asos anglesos i nacionals del DIRT-TRACK.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.

Entrada al Palau Nacional . . . . . 1 pesseta

NOTA. — Els diumenges es podrà visitar el Palau Nacional gratuïtament des de les deu fins a les dotze del matí, i de les dotze a les quatre de la tarda l'entrada valdrà 0'50 pessetes. (Impostos a càrrec del públic.)

Poble Espanyol

Obert cada dia des de les nou del matí fins a la una de la matinada. Entrada ordinària, una pesseta.

El públic podrà visitar els diorames i «Quijote» conjuntament per una pesseta. Els impostos a càrrec del públic.

Han estat posats a la venda els carnets de 25 entrades, al preu de 22,50 pessetes. Els impostos a càrrec del públic.

Aquests carnets són vàlids per a tots els dies. Es tallarà una entrada del carnet els dies que valgui una pesseta, i els dies que l'entrada al recinte sigui de dues pessetes es tallaran dues entrades dels esmentats carnets.

Les persones posseïdores de carnets antics d'entrada al recinte de l'Exposició podran fer-ne ús, des d'ara, en la forma següent:

Els dies que l'entrada al recinte de l'Exposició valgui dues pessetes, per cada fulla només podrà entrar una sola persona.

Els dies que l'entrada al recinte sigui d'una pesseta, per cada fulla podran entrar dues persones.

Com a record del Certamen, l'Exposició Internacional de Barcelona disposa d'insígnies que són venudes a tothom qui pugui interessar-li la seva adquisició, al recinte de l'Exposició, Poble Espanyol, Agències de Viatges, Hotels i principals establiments de Barcelona. En aquesta insígnia es reproduïx sobre l'escut de Barcelona el Macer que figura en el cartell anunciador de l'Exposició. No estan autoritzades ni tenen caràcter d'oficials altres insígnies en les quals ha estat reproduït el Macer sense autorització del Comitè de l'Exposició.

NOTES. — El públic no podrà entrar al recinte amb cistells, farcells ni paquets voluminosos.

No serà permès de menjar en els bancs, jardins, places, escales, etc. La consigna per als farcells petits queda establerta a les portes de la Plaça d'Espanya, fora del recinte.

Ha estat posat a la venda al públic el carnet per a tota la temporada, al preu de 70 pessetes.

Cada dia, llevat dels divendres a partir de les nou de la nit, l'entrada al recinte de l'Exposició serà d'UNA pesseta.

El senyor a l'antiga usança es dirigeix a un públic femení.

(Judge.)

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis úrica (mal de pedra), Bronquitis paronquimatosa, Neftritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Expedients de protecció de l'Estat

Representant especial a MADRID

Contribució industrial territorial, utilitats

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS perquè combaten les seves causes

• Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquis, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptades dels metges. — Les Pastilles ASPAIME són les preterides pels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA pesseta la capsula en les principals farmàcies i droguerries.

Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG Carrer del Ter, 10 - Telèfon 50791 - BARCELONA

Demaneu

BABY-LAX

El millor

Laxant-Purgant

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telef.: "CARBURS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessetes de seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Subscriuiu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a MIRADOR
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

_____ de _____ de 19 _____

Signatura

EXPOSICIÓ INTERNACIONAL DE BARCELONA

Diumenge, 3 de novembre, a dos quarts de quatre de la tarda

Torneig a l'antiga usança a l'Estadi

GRANDIOS ESPECTACLE

Reproducció fidelíssima de les cèlebres Justes d'Honor, amb les seves dames d'honor, cavallers, disposats en quadrilles; jutges, padrins de cavallers mantenedors, cavallers i mantenedors, padrins dels aventurers, cavallers aventurers, escuders dels cavallers mantenedors, gentilhomes dels mantenedors, escuders i patges dels aventurers i reis d'armes. Prendran part a la festa els Regiments de Cavalleria de Santiago, Numancia i Montesa, el Regiment d'Artilleria de Muntanya i el Quart Lleuger d'Artilleria. Prestaran així mateix llur concurs els Regiments d'Infanteria de Jaén, Badajoz, Vergara i Alcàntara i el Batalló de Caçadors.

En el Torneig, el descabdellament del qual produirà la intensa emoció dels més apassionants sports, hi prendran part 150 cavallers i 125 escuders.

L'imposant seguici farà la seva entrada a la lliça de l'Estadi al so de píffes, clarins i tambors. Serà la festa cim de totes les celebrades al recinte del Certamen.

Els senyors que exerciran en el Torneig els càrrecs de jutges, padrins de cavallers mantenedors, cavallers mantenedors, padrins d'aventurers, cavallers aventurers, escuders, gentilhomes, patges i reis d'armes, prenen part en la festa desinteressadament, en mostra de consideració i homenatge a la ciutat de Barcelona i a la seva Exposició.